

Samen voor een klimaatbestendig
Enschede: participatie en
betrokkenheid van inwoners
Janneke de Jong

Master of Science in Public Administration

Universiteit Twente, Enschede, Nederland

Supervisor: Dr. P. J. Klok

Studentnummer: s2396262

Jaar: 2024

Dankbetuiging

Bij het voltooien van deze scriptie wil ik mijn dank uitspreken aan iedereen die mij heeft ondersteund. Allereerst bedank ik mijn scriptiebegeleider, dr. Pieter-Jan Klok, voor zijn onmisbare begeleiding en waardevolle feedback. Zijn gedetailleerde opmerkingen, geduldige uitleg en constante ondersteuning hebben een cruciale rol gespeeld in het tot stand komen van deze scriptie. Ook wil ik dr. Veronica Junjan, de tweede corrector, bedanken voor haar ondersteuning tijdens dit proces. Lies Rubingh, mijn contactpersoon bij de gemeente Enschede, wil ik eveneens bedanken voor haar steun en het verschaffen van de benodigde informatie. Daarnaast wil ik mijn waardering uitspreken aan alle onderwijzers en ondersteunend personeel van de faculteit Behavioural, Management and Social Sciences, die met hun kennis en expertise hebben bijgedragen aan mijn academische groei. Tot slot wil ik mijn familie, mijn vriend en mijn vrienden bedanken voor hun onvoorwaardelijke steun, geduld en aanmoediging. Hun vertrouwen en steun hebben een grote rol gespeeld in het voltooien van deze scriptie.

Abstract

In dit onderzoek wordt de relatie tussen burgerparticipatie en betrokkenheid onderzocht in de context van participatie-initiatieven voor klimaatadaptatie in verschillende Enschedese buurten. De centrale vraag luidt: ‘In hoeverre leidt een toename van participatiemogelijkheden tot grotere betrokkenheid onder burgers in Enschede?’. Methoden omvatten literatuurstudie en interviews met zowel vertegenwoordigers van de gemeente als inwoners van verschillende buurten. De resultaten tonen aan dat in drie van de vier buurten meer mogelijkheden tot participatie ook leidden tot grotere betrokkenheid, hoewel dit in één van de drie buurten niet het geval was. Opvallend genoeg werd in Glanerbrug een hoge betrokkenheid vastgesteld, ondanks relatief beperkte participatiemogelijkheden, wat wijst op de invloed van andere factoren. De bevindingen van dit onderzoek hebben zowel praktische als theoretische implicaties. In de praktijk houdt dit in dat beleidsmakers bij het ontwerpen van participatie-inspanningen rekening moeten houden met emotionele en perceptuele factoren, zoals buurt verbondenheid en vertrouwen in de overheid. Theoretisch gezien ondersteunen de bevindingen de noodzaak van een holistische benadering van participatie en betrokkenheid, waarbij contextuele, emotionele en perceptuele aspecten worden geïntegreerd. Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op de langetermijneffecten van participatie-initiatieven en het identificeren en analyseren van de specifieke contextuele factoren die bijdragen aan burgerbetrokkenheid.

Inhoudsopgave

Abstract.....	
1. Inleiding.....	
2. Participatie en betrokkenheid: theoretische fundamenten.....	
2.1 Participatie: een verscheidenheid aan benaderingen.....	
2.2 Betrokkenheid: een diversiteit aan definities.....	
3. Theoretisch kader: aspecten van burgerparticipatie en betrokkenheid.....	
3.1 Aspecten van burgerparticipatie.....	
3.2 Emotionele en attitudinale aspecten van betrokkenheid.....	
3.3 Context: de Groenblauw trajecten in Enschede.....	
4. Methode.....	
5. Resultaten.....	
5.1 Schreurserve.....	
5.2 Twekkelerveld: Minister Loudonlaan.....	
5.3 Glanerbrug.....	
5.4 Horstlanden-Veldkamp.....	
5.5 Vergelijkende analyse.....	
6. Conclusies en discussie.....	
7. Aanbevelingen.....	
Literatuurlijst.....	
Appendix.....	

1. Introductie

Al geruime tijd is bekend dat participatie van burgers een fundamenteel instrument is om democratische legitimiteit te versterken, besluitvorming transparanter en verantwoordelijker te maken, en de betrokkenheid en acceptatie van burgers te vergroten (e.g. Renn et al., 1993; Rowe & Frewer, 2000; Webler et al., 2001). In de hedendaagse context, waarin complexe uitdagingen zoals klimaatverandering centraal staan, is participatie van bijzonder belang (Uebelherr et al., 2016). Participatie wordt beschouwd als een onmisbaar middel om de samenleving te betrekken en oplossingen te vinden die relevant zijn voor iedereen (Papandreou & Committee on Political Affairs and Democracy, 2021). Niet alleen kan participatie van burgers bijdragen aan bewustwording en om draagvlak te creëren, het is ook essentieel om lokale aanpassingen mogelijk te maken, innovatie te stimuleren en om druk uit te oefenen op overheden en bedrijven (Michels & De Graaf, 2017; Rosa et al., 2021; Chang & Meng, 2022). Al met al speelt participatie een centrale rol bij het mobiliseren van de samenleving en het waarborgen van effectieve en breed gedragen actie tegen klimaatverandering.

Bovendien blijkt dat er een groeiende interesse is onder burgers om actief bij te dragen aan beslissingen die hun directe omgeving beïnvloeden, wat de dringende noodzaak om participatiemethoden effectief en inclusief te ontwerpen verder benadrukt (Rowe & Frewer, 2000). Deze toegenomen interesse komt onder meer voort uit een groter bewustzijn van de gevolgen van beleidsbeslissingen op lokaal niveau. Burgers realiseren zich steeds meer hoe besluiten over zaken als stadsplanning, milieubeleid en gemeenschapontwikkeling directe invloed hebben op hun dagelijkse leven (Chirenje et al., 2013). Bovendien heeft digitalisering de verwachtingen van burgers ten aanzien van de effectiviteit van overheidsdiensten verhoogd. Tegelijkertijd bieden nieuwe technologieën en sociale media mogelijkheden voor een meer interactief bestuur (OECD, 2020). Deze ontwikkelingen benadrukken de noodzaak om participatie procedures zowel divers als toegankelijk te maken, met als doel ervoor te zorgen dat een breed scala aan perspectieven gehoord wordt en dat besluitvorming transparant verloopt (Bartoletti & Faccioli, 2016).

Het belang van burgerparticipatie wordt extra benadrukt door de implementatie van de nieuwe Omgevingswet. Deze wet pleit voor vroege betrokkenheid van het publiek bij besluitvorming en legt lokale overheden de verplichting op burgers actief te betrekken bij kwesties die hun leefomgeving beïnvloeden (Omgevingsweb, 2023). Hoewel de Omgevingswet participatie verplicht stelt, biedt het gemeenten de flexibiliteit om zelf de aanpak vorm te geven. Deze wettelijke verplichting verandert participatie van een optionele inspanning naar een integraal onderdeel van het bestuurlijke proces. Het waarborgt dat burgers niet langer passieve toeschouwers zijn, maar actieve deelnemers met het recht om gehoord te worden bij beslissingen die hun directe leefomgeving aangaan. Zo stimuleert de Omgevingswet een benadering van besluitvorming die meer in lijn is met democratische principes.

Bovenal gaat de rol van effectieve burgerparticipatie verder dan alleen het vormen van beter beleid; het heeft diepgaande implicaties voor de versterking van het vertrouwen van individuen in het democratische proces en hun bereidheid om actief deel te nemen aan het vormgeven van de samenleving. Dit vertrouwen en de actieve deelname van burgers zijn van onschatbare waarde bij het aanpakken van de

dringende en complexe uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden, zoals klimaatverandering en duurzame ontwikkeling (Papandreou & Committee on Political Affairs and Democracy, 2021). Burgerparticipatie draagt bij aan een breed gedragen aanpak van deze kwesties, die zowel lokale als wereldwijde impact hebben. Het stimuleert de betrokkenheid van verschillende belanghebbenden en bevordert inclusiviteit, wat de kansen op het vinden van effectieve en rechtvaardige oplossingen vergroot (Ernst, 2019). Het is van essentieel dat overheden en organisaties zich bewust zijn van het belang van de rol van burgerparticipatie in hedendaags bestuur en actief streven naar de bevordering en verbetering van participatiemethoden (Uebelherr et al., 2016). Actieve burgerbetrokkenheid bevordert niet alleen een betere voorbereiding op hedendaagse uitdagingen, maar legt ook de basis voor een duurzamere en democratischere toekomst waarin een breed scala aan stemmen en bijdragen worden erkend en gehoord.

In de context van dit onderzoek zijn er enkele kernbegrippen die van belang zijn om te begrijpen, zeker gezien het feit dat de begrippen ‘participatie’ en ‘betrokkenheid’ in de literatuur vaak door elkaar worden gebruikt (Saylam et al., 2022; Nabatchi & Amsler, 2014). Het begrip ‘participatie’ verwijst naar de betrokkenheid van individuen of gemeenschappen in besluitvormingsprocessen en beleidsuitvoering (Chirenje et al., 2013). Participatie is essentieel om democratische besluitvorming te bevorderen en om te waarborgen dat beleid nauw aansluit op de wensen en behoeften van de gemeenschap (Rosa et al., 2021; Papandreou & Committee on Political Affairs and Democracy, 2021). In deze definitie van participatie, vinden we ook de term ‘betrokkenheid’ die in de literatuur vaak wordt gebruikt als synoniem voor participatie (Ekman & Amnå, 2012). Hoewel deze termen elkaar kunnen overlappen, impliceert betrokkenheid doorgaans een dieper niveau van interactie en samenwerking, terwijl participatie een bredere scala aan activiteiten kan omvatten, waaronder stemmen en aanwezigheid. Het begrip van burgerbetrokkenheid als een op zichzelf staand concept in deze zin is echter grotendeels onderontwikkeld. Het is dan ook van belang om te onderzoeken of deze begrippen werkelijk synoniem zijn of dat ze subtiele verschillen in betekenis en toepassing impliceren. Daarnaast vormen klimaatadaptatie initiatieven, waaronder de Groenblauw trajecten zoals uitgevoerd in de gemeente Enschede, een specifieke context die nadere verduidelijking behoeft (Huttunen et al., 2022). Het is van belang om te begrijpen welke vormen participatie en betrokkenheid in deze context aannemen, om effectieve benaderingen van gelijksoortig beleid verder te ontwikkelen en te evalueren.

Verschillende vooraanstaande academici hebben waardevolle bijdragen geleverd aan ons begrip van participatie en democratische processen. Zo heeft het werk van Pretty (1995) een diepgaande verkenning geboden van de diverse betekenissen en vormen van participatie. Binnen het kader van deliberatieve democratie hebben theoretici zoals Habermas (1996) en Cohen (2005) benadrukt dat burgerparticipatie niet alleen gaat over deelname, maar ook over actieve betrokkenheid bij redelijke en geïnformeerde discussies. Arnstein's model de Ladder van Burgerparticipatie (1969) beschrijft de verschillende niveaus van participatie in participatieprocessen en verheldert en benadrukt dat effectieve participatie een geleidelijke progressie impliceert, van informeren tot daadwerkelijk meebeslissen. Ook heeft het werk van Dietz en Stern (2008) een waardevolle bijdrage geleverd aan de literatuur door inzicht te bieden in de complexiteit en diversiteit van publieke participatie, wat heeft geleid tot een dieper begrip van participatieprocessen in verschillende contexten. De bijdragen van deze en andere academici hebben het begrip van participatie verduidelijkt en verrijkt. Dit onderzoek bouwt voort op deze theoretische

fundamenten om het begrip van de betrokkenheid van burgers bij publieke participatieprocessen verder te verdiepen.

Hoewel er een aanzienlijke hoeveelheid literatuur bestaat over participatie en de betrokkenheid van burgers, is het cruciaal om te benadrukken dat er nog steeds enkele hiaten bestaan in ons begrip van de emotionele en attitudinale aspecten van betrokkenheid. Dit is in contrast met de traditionele kijk op participatie als concrete handelingen en de deelname van burgers aan besluitvormingsprocessen (Chirenje et al., 2013). Dit onderzoek richt zich op het verkennen van deze onderbelichte aspecten van betrokkenheid om een dieper inzicht te krijgen in hoe burgers deze dimensies ervaren. Bovendien benadrukt dit onderzoek het contextspecifieke karakter van burgerparticipatie en het belang van het onderzoeken van nieuwe praktijken om hun effectiviteit te beoordelen. Elke gemeenschap en elke situatie heeft unieke kenmerken en uitdagingen, wat vraagt om op maat gemaakte benaderingen (Richards et al., 2004). Daarnaast moeten nieuwe praktijken onderzocht en geëvalueerd worden om 'best practices' te identificeren die kunnen bijdragen aan het versterken van betrokkenheid.

Dit onderzoek heeft als primaire doelstelling het ontwikkelen van een grondig begrip van betrokkenheid als gevolg van lokale inspanningen om burgerparticipatie te stimuleren. Zowel de traditionele actieve deelname als de emotionele en attitude dimensies van betrokkenheid worden onderzocht om een diepgaander beeld van participatie te verkrijgen. Daarnaast beoogt het een verkenning te maken van de psychologische aspecten van betrokkenheid. Ten slotte heeft het onderzoek als doel de verschillende aanpakken van participatieprocessen bij klimaatadaptatie initiatieven te onderzoeken om te kijken of een toename van participatiemogelijkheden ook leidt tot een verhoogde betrokkenheid onder burgers. Door deze doelstellingen na te streven, beoogt het onderzoek bij te dragen aan een verbeterd inzicht in participatie en betrokkenheid van burgers.

Om dit doel te verwezenlijken, staat de volgende hoofdvraag centraal: 'In hoeverre leidt een toename van participatiemogelijkheden tot een vergrote betrokkenheid onder burgers in Enschede?' Om deze vraag te beantwoorden zijn tevens een aantal subvragen opgesteld. De eerste subvraag is theoretisch van aard en luidt: 'Op welke wijze kan de betrokkenheid van burgers worden uitgedrukt?'. Daarnaast omvat het onderzoek een aantal empirische subvragen, namelijk; 'Wat zijn de participatiemogelijkheden bij de diverse Groenblauw trajecten die in de gemeente Enschede worden aangeboden?', 'Hoe betrokken zijn burgers in verschillende Enschedese buurten?' en tot slot; 'Is er een relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten in de verschillende Enschedese buurten?'.

2. Participatie en betrokkenheid: theoretische fundamenten

In dit hoofdstuk worden de complexiteit en veelzijdigheid van de participatie en betrokkenheid van burgers besproken, door een verscheidenheid van theoretische lenzen. Deze twee concepten, hoewel vaak met elkaar verweven, vertegenwoordigen verschillende elementen van de relatie tussen burger en overheid. Participatie verwijst hier naar de actieve deelname van burgers aan beleidsvorming, besluitvorming en openbare aangelegenheden, terwijl betrokkenheid een dieper gevoel van verbondenheid en investering in de gemeenschap weerspiegelt. De aard en impact van participatie en betrokkenheid van burgers zijn complexe en veelzijdige onderwerpen. Het doel van dit hoofdstuk is dan ook om conceptuele helderheid te bieden, om een solide basis te leggen voor het begrijpen van de complexiteit van de interactie tussen burgerparticipatie en betrokkenheid.

2.1 Participatie: een verscheidenheid aan benaderingen

Participatie is een veelbesproken onderwerp in academische disciplines als politieke wetenschappen, sociologie en bestuurskunde. Binnen deze domeinen bestaan diverse theoretische perspectieven en modellen die participatie van burgers bij het beleidsproces onderzoeken. In dit onderdeel wordt een overzicht geboden van een aantal prominente concepten en theoretische kaders die ons inzicht verschaffen in de participatie van burgers. Deze concepten omvatten onder andere Jules Pretty's "The many interpretations of participation," deliberatieve democratie zoals uiteengezet door Habermas en Cohen, Arnstein's ladder van burgerparticipatie, en het raamwerk voor publieke betrokkenheid in milieubeoordeling en besluitvorming ontwikkeld door Dietz en Stern. Elk van deze theoretische perspectieven belicht verschillende facetten van participatie en draagt bij aan ons begrip van de complexiteit ervan.

Pretty's betekenissen van participatie

De intrinsieke veelzijdigheid van het begrip participatie komt duidelijk naar voren in Graham Pretty's "The many interpretations of participation" (1995). Pretty benadrukt dat participatie geen vastomlijnde definitie kent, maar eerder een dynamisch concept is dat op diverse manieren begrepen en ingezet kan worden. Hij beschrijft in zijn typologie zeven verschillende types of niveaus van participatie, variërend van manipulatieve deelname, waarbij gemeenschappen slechts oppervlakkig betrokken zijn en geen macht hebben, tot zelfmobilisatie, waarbij gemeenschappen zelfstandig initiatieven nemen om systemen te veranderen en controle behouden over hulpbronnen. Deze typologie benadrukt de diversiteit van de mate van controle en macht die gemeenschappen hebben, en de doelstellingen van participatie, variërend van het dienen van externe doelen tot het beschouwen van participatie als een fundamenteel recht en doel op zich. Pretty legt in zijn werk sterk de nadruk op de diversiteit aan interpretaties van participatie en onderstreept het belang van een dieper begrip van hoe individuen en organisaties participatie op uiteenlopende wijzen benaderen. Dit wordt gevormd door hun specifieke doelen, perspectieven en de context waarin zij opereren. Deze benadering onderstreept dat participatie niet uniform en eenduidig is, maar juist buitengewoon variabel en contextafhankelijk.

Burgerparticipatie in het kader van deliberatieve democratie

Een prominente benadering in de studie van de participatie van burgers manifesteert zich binnen de literatuur over deliberatieve democratie, ontwikkeld door denkers zoals Habermas (1996) en Cohen (2005). Deliberatieve democratie is een politiek-filosofische theorie die de centrale rol benadrukt van redelijke discussie en openbare deliberatie in democratische besluitvormingsprocessen. Binnen dit kader worden burgers aangemoedigd om actief deel te nemen aan betekenisvolle dialogen omtrent beleidsaangelegenheden, waarbij de vrijwaring van manipulatie en retoriek centraal staan en het bereiken van consensus beoogd wordt door middel van rationele argumentatie.

Participatie wordt hier beschouwd als een essentieel facet van een gezonde democratie, dat verder gaat dan alleen stemmen tijdens verkiezingen. Participatie in het kader van deliberatieve democratie impliceert actieve deelname aan openbare discussies en deliberaties, waarbij het essentieel is dat burgers betrokken zijn bij doordachte gesprekken over beleidskwesties. Dit vergt de instelling van openbare fora en platforms waarop burgers vrijelijk kunnen communiceren. Daarnaast vereist het een bereidheid van politieke leiders om de inspraak van burgers serieus te nemen en beleid aan te passen op basis van redelijk bereikte consensus.

In essentie benadrukt deze theorie dat democratische besluitvorming wordt geoptimaliseerd wanneer burgers actief participeren in weloverwogen en inclusieve discussies over beleidsaangelegenheden, gericht op consensus op basis van rationele overtuiging en argumentatie. Het kan gezien worden als een pleidooi voor een democratisch systeem waarin burgers substantieel bijdragen aan de vormgeving van beleid en waarin hun stemmen weerklinken in een openbare sfeer die vrij is van manipulatie en retoriek. Deze benadering draagt bij aan een dynamisch en participatief democratisch proces, waarbij de nadruk ligt op de kwaliteit van discussies en de deelname van burgers aan de vormgeving van collectieve besluitvorming.

Arnsteins Ladder van Burgerparticipatie

Binnen de academische literatuur neemt Arnsteins "Ladder of Citizen Participation" (1969) een prominente positie in als conceptueel raamwerk dat inzicht verschaft in de complexiteit van participatieprocessen. Dit model benadrukt eveneens dat niet alle vormen van participatie gelijkwaardig zijn en dat de impact van burgers op besluitvorming kan variëren. Arnstein identificeert met dit model acht niveaus van participatie, variërend van passieve, manipulatieve praktijken onderaan de ladder tot actieve burgercontrole aan de top. Met dit model onderstreept Arnstein dat participatie verder gaat dan enkel aanwezigheid in gesprekken; het draait om daadwerkelijke invloed op beslissingen die de gemeenschap beïnvloeden.

Het model benadrukt dat effectieve participatie niet beperkt is tot één niveau, maar eerder een geleidelijke progressie inhoudt waarbij burgers steeds meer controle en verantwoordelijkheid krijgen. Het reflecteert de noodzaak van een evolutieve benadering, waarbij maatschappelijke betrokkenheid zich ontwikkelt van oppervlakkige raadpleging naar diepere niveaus van samenwerking en partnerschap met

beleidsmakers. Daarnaast wordt het belang van een groeiend en inclusief participatieproces benadrukt, om betekenisvolle impact te hebben op gemeenschaps beslissingen en beleidsvorming. De ladder van Arnstein vormt een behulpzaam instrument om te begrijpen hoe burgers op verschillende niveaus invloed kunnen uitoefenen en deelnemen aan beleidsbeslissingen, en hoe dit proces zich in de loop der tijd kan ontwikkelen.

Dietz en Stern's kader voor publieke participatie in milieubeoordeling en besluitvorming

Het werk "Public Participation in Environmental Assessment and Decision Making" (2008), geschreven door Paul C. Stern en Thomas Dietz, benadrukt de centrale rol van publieke betrokkenheid bij besluitvormingsprocessen op milieugebied. In dit werk onderzoeken Dietz en Stern hoe het integreren van het publiek in besluitvormingsprocessen de kwaliteit en validiteit van milieu beoordelingen verbetert. Bovendien wordt het belang van het overwegen van verschillende perspectieven en het betrekken van belanghebbenden uit verschillende sectoren bij de milieu beleidsvorming benadrukt.

Daarnaast wordt in het boek een robuust raamwerk geïntroduceerd, dat vijf dimensies omvat die volgens Dietz en Stern cruciaal zijn voor effectieve publieke participatie, waaronder omvang, intensiteit, invloed, fase en doelen. Het raamwerk dat in het boek wordt geschetst, gaat dieper in op verschillende aspecten van publieke participatie, inclusief de effecten ervan op de besluitvorming resultaten en de voordelen van zelfs minimaal overleg. Bovendien benadrukt het werk de positieve impact van publieke betrokkenheid bij milieu beoordelingen en stelt het strategieën voor voor het effectief integreren van publieke inbreng in besluitvormingsprocessen. In essentie biedt het raamwerk een gestructureerde basis voor het evalueren en bevorderen van participatie op een manier die verder gaat dan enkel aanwezigheid, en vormt een waardevol instrument in de studie en bevordering van publieke participatie bij milieukwesties.

Conclusie

De besproken concepten en theorieën hebben diepgaande implicaties voor de participatie van burgers en voor het verloop van democratische processen in de bredere zin. Pretty's werk "Betekenissen van Participatie" benadrukt de diversiteit in interpretaties van participatie, wat bijdraagt aan een dieper begrip van de complexiteit en contextafhankelijkheid, en oproept tot het ontwikkelen van meer relevante en effectieve participatie-initiatieven die beter aansluiten bij diverse behoeften en perspectieven. Binnen het domein van deliberatieve democratie wordt burgerparticipatie beschouwd als een essentiële voorwaarde voor gezonde democratische processen, met de nadruk op actieve deelname van burgers aan redelijke discussies. Arnstein's identificeert met zijn ladder van burgerparticipatie acht niveaus van betrokkenheid, van passief tot actief, en benadrukt dat participatie meer is dan alleen aanwezigheid in gesprekken, zowel als het dynamisch karakter. Het werk van Dietz en Stern benadrukt de complexiteit van publieke deelname door vijf dimensies in kaart te brengen en biedt een uitgebreid kader om de diversiteit en diepgang van participatie-inspanningen te begrijpen en te evalueren. Deze concepten hebben ieder een noemenswaardige bijdrage geleverd aan de literatuur over en het begrip van participatie.

2.2 Betrokkenheid: een diversiteit aan definities

Betrokkenheid is een complex en veelzijdig concept dat in verschillende contexten naar voren komt, en omvat dan ook een breed scala aan definities en benaderingen (Arvanitidis, 2017). Het begrip betrokkenheid wordt vaak als synoniem gebruikt voor participatie, hoewel het niet exact hetzelfde is (Ekman & Amnå, 2012; Mititelu, 2019). In dit onderdeel zal de verscheidenheid van definities en benaderingen van betrokkenheid worden aangeduid, en zullen verschillen tussen betrokkenheid en participatie worden besproken.

De veelzijdige aard van betrokkenheid

Het concept 'betrokkenheid' kenmerkt zich door zijn veelzijdige aard en ontbeert een enkele, universeel aanvaarde definitie. Binnen de literatuur variëren definities van het begrip aanzienlijk, afhankelijk van de specifieke context waarin het wordt toegepast. In de literatuur over openbaar bestuur wordt gebruikgemaakt van termen als 'gemeenschap betrokkenheid' of 'burgerbetrokkenheid' om de complexiteit van dit veelzijdige concept te verkennen. In deze context ligt de nadruk vaak op een actieve samenwerking tussen overheidsinstanties, non-profitorganisaties en individuele burgers, verenigd in hun inspanningen om gemeenschappelijke gemeenschaps kwesties aan te pakken. Deze benadering belichaamt de principes van participatieve besluitvorming en empowerment, waar lokale gemeenschappen over de mogelijkheid beschikken om actief deel te nemen aan de vormgeving van beleid en besluiten die direct van invloed zijn op hun welzijn (Lukensmeyer & Torres, 2006). Dit is in contrast met de conventionele top-down bestuursstijl en biedt gemeenschappen een proactieve rol, waarbij ze bijdragen aan meer inclusieve en effectievere beleidsmaatregelen en projecten. In dit opzicht wordt betrokkenheid niet alleen beschouwd als een proces, maar als een krachtig middel om de sociale cohesie binnen een gemeenschap te versterken, de ontwikkeling van de lokale gemeenschap te stimuleren en het welzijn van de bewoners te bevorderen, en zo dynamische gemeenschappen te koesteren waarin burgers actieve rollen spelen (Gaventa & Barrett, 2012; Schiavo, 2021).

Bovendien strekt de veelzijdige aard van betrokkenheid zich tot ver buiten het domein van openbaar bestuur. Met name politieke wetenschappers hebben aanzienlijke aandacht besteed aan de uiteenlopende vormen van de betrokkenheid van burgers, wat in deze context vaak wordt aangeduid als 'politiek gedrag'. Binnen de politieke wetenschappelijke literatuur wordt een scala aan facetten besproken, waaronder politieke kennis, interesses, cultuur, verkiezingsactiviteiten en de publieke opinie (e.g. De Vreese & Boomgaarden, 2006; Aldrich en Freeze, 2011). Hoewel verkiezingsactiviteiten en politieke participatie lange tijd centraal stonden binnen deze literatuur, werd het begrip van betrokkenheid aangevuld door het invloedrijke werk van Putnam uit 1995. Putnam introduceerde het idee dat betrokkenheid niet beperkt blijft tot traditionele politieke handelingen, maar zich uitstrekt om ook 'sociale betrokkenheid' te omvatten. Deze benadering verbindt de betrokkenheid van burgers aan economische ontwikkeling en benadrukt de wisselwerking tussen sociale en politieke dimensies (Blokland, 2002). Deze kijk op burgerbetrokkenheid heeft in de academische wereld veel losgemaakt (e.g. Durlauf, 2002; Poder, 2009). Zo betwijfelen sommigen de bruikbaarheid van een dergelijk allesomvattend concept, omdat het ten koste kan gaan van het begrip van het concept wanneer het zo een divers scala aan activiteiten omvat (Kennedy, 2021).

Ook het werk van Adler en Goggin (2005) heeft invloed gehad op de conceptualisatie van betrokkenheid binnen academische kringen. Adler en Goggin stellen dat er geen eenduidige betekenis van maatschappelijke betrokkenheid bestaat en dat de betrokkenheid van burgers als een continuüm beschouwd kan worden, variërend van informele en private vormen van betrokkenheid tot uitgesproken politieke en collectieve vormen. Dit continuüm beoogt niet alleen de sociale en politieke dimensies van betrokkenheid in overeenstemming te brengen, maar overweegt ook de verscheidenheid van vormen en gevolgen die deze activiteiten kunnen hebben (Ekman & Amnå, 2012). Vanuit dit perspectief kan betrokkenheid van burgers worden opgevat als deelname aan het leven van een gemeenschap, of het nu gaat om het politieke of sociale leven. Adler en Goggin tonen aan dat er in de literatuur een grote verscheidenheid aan activiteiten bestaat die deel uitmaken van de verschillende noties van ‘burgerbetrokkenheid’, hoewel andere academici, zoals bijvoorbeeld Berger (2009), de theoretische bruikbaarheid van een concept dat zulke brede connotaties heeft bekritisieren. Door de voortdurende disharmonie binnen de literatuur blijft het begrip van betrokkenheid een onderwerp van discussie.

Betrokkenheid in het kader van duurzaamheid interventies

De rol van burgers in de context van duurzaamheid interventies is een onderwerp dat recentelijk de aandacht van academici heeft getrokken. Onderzoek naar de betrokkenheid en de impact van burgers bij duurzaamheidsinitiatieven benadrukt dat burgers niet langer enkel als ontvangers van beleid moeten worden gezien, maar als actieve deelnemers die kunnen bijdragen aan de vormgeving en uitvoering van duurzame verandering (Dietz & Stern, 2008). Burgers kunnen op een verscheidenheid van manieren bijdragen aan duurzaamheidsbeleid, variërend van het delen van lokale kennis en praktische inzichten tot hun rol in het bevorderen van milieubewustzijn en het mobiliseren van de gemeenschap (Buijs et al., 2019).

Zo benadrukken Huttunen et al. (2022) de cruciale rol van burgerbetrokkenheid in het bevorderen van inclusieve en effectieve duurzaamheidsinitiatieven. In dit werk worden verschillende vormen van betrokkenheid onderzocht, waaronder deelname aan besluitvormingsprocessen en actieve deelname aan projecten. Het benadrukt ook hoe burgerbetrokkenheid kan bijdragen aan een grotere transparantie, inclusiviteit en verantwoording in duurzaamheidsinitiatieven. Daarnaast biedt het een aantal praktische inzichten en aanbevelingen voor beleidsmakers en organisaties om burgerbetrokkenheid te optimaliseren om zo duurzaamheidsdoelen te realiseren. Dit perspectief draagt bij aan het begrip van de dynamiek van burgerbetrokkenheid in de context van duurzaamheid interventies en fungeert als basis voor verdere discussie en onderzoek.

Participatie en betrokkenheid: een verkenning van nuances

Participatie en betrokkenheid zijn twee begrippen die vaak door elkaar worden gebruikt, maar die subtiel van elkaar verschillen. In de literatuur worden ze regelmatig door elkaar gehaald, het is echter belangrijk om de nuances te begrijpen. Zo kan participatie plaatsvinden zonder daadwerkelijke betrokkenheid te creëren. Dit kan geïllustreerd worden met het voorbeeld van een vergadering, waar sommige deelnemers aanwezig zijn zonder actief betrokken te zijn, terwijl anderen actief deelnemen en substantiële bijdragen leveren. Participatie beslaat dus een breder spectrum, terwijl betrokkenheid diepere psychologische

dimensies impliceert, zoals emotionele betrokkenheid en de overtuiging dat individuele bijdragen waardevol zijn. Betrokkenheid gaat verder dan alleen deelname en impliceert een dieperliggende motivatie om deel te nemen (Kang, 2014).

Een poging om het onderscheid tussen de twee termen te illustreren kan worden gedaan met behulp van de modellen van Arnstein en Dietz en Stern. Arnstein's Ladder van Participatie illustreert verschillende niveaus van deelname aan besluitvormingsprocessen, met aan de top van de ladder het niveau van 'burgercontrole'. Hierbij hebben deelnemers niet alleen de mogelijkheid om deel te nemen aan besluitvorming, maar hebben ze ook de daadwerkelijke controle over de beslissingen die genomen worden. In dit stadium zijn individuen niet louter aanwezig bij besluitvormingsprocessen, maar worden ze actieve participanten die daadwerkelijk controle uitoefenen over de beslissingen en uitkomsten die direct van invloed zijn op henzelf en hun gemeenschappen. Deze mate van empowerment en invloed kan een gevoel van eigenaarschap en verantwoordelijkheid creëren ten opzichte van de kwestie of het initiatief waaraan ze deelnemen.

Betrokkenheid gedijt op deze basis van controle en eigenaarschap. Individuen ontwikkelen een sterkere identificatie met de doelstellingen en waarden van een initiatief, doordat zij persoonlijke betekenis verbinden met het bredere maatschappelijke belang. Dit kan motivatie en betrokkenheid versterken, omdat individuen geloven dat hun inspanningen een meetbare en positieve impact hebben op de samenleving. De resulterende emotionele investering kan leiden tot een diepgaande en duurzame betrokkenheid, waarbij individuen bereid zijn om actief bij te dragen aan de verbetering van hun gemeenschap en de samenleving als geheel. Bovendien kunnen individuen positieve emoties ervaren, zoals voldoening en trots, als gevolg van hun bijdragen aan positieve maatschappelijke veranderingen. Deze emotionele beleving kan de band tussen individu en overheid versterken, wat op den duur kan resulteren in een diepere en bevredigende vorm van betrokkenheid bij civiele en gemeenschapsactiviteiten. In essentie vormt 'burgercontrole' een vruchtbare bodem voor een diepgaande betrokkenheid.

Het model van Dietz en Stern biedt een aanvullende benadering om het begrip betrokkenheid te begrijpen binnen het kader van participatie. Deze aanpak benadrukt de voorwaarden die nodig zijn om betrokkenheid te bevorderen. Ten eerste vereist een grote omvang van participatie de betrokkenheid van diverse belanghebbenden, wat bijdraagt aan een breed scala aan perspectieven en een verrijking van het besluitvormingsproces. Hoge intensiteit impliceert een diepgaande betrokkenheid, waarbij individuen een grondig begrip ontwikkelen en een diepere betrokkenheid ervaren. Verreikende invloed houdt in dat de participatie daadwerkelijk effect heeft op beleidsvorming en beslissingen, wat een gevoel van zinvolheid en impact genereert. Door burgers in een vroeg stadium van het besluitvormingsproces te betrekken, kan het gevoel van eigenaarschap en betrokkenheid worden versterkt. Duidelijke doelen, zowel extrinsiek als intrinsiek, kunnen duidelijke richting en zinvolheid verschaffen binnen participatieprocessen. Duidelijke doelen kunnen deelnemers helpen beter te begrijpen waarom hun bijdragen van belang zijn en hoe hun bijdragen kunnen leiden tot veranderingen. Deze voorwaarden benadrukken dat betrokkenheid niet vanzelfsprekend is, maar afhankelijk is van de specifieke context en de manier waarop participatie wordt vormgegeven. Het begrijpen van deze voorwaarden is van belang voor beleidsmakers en

gemeenschapsleiders, omdat het hen kan helpen bij het ontwerpen van participatieve initiatieven die een diepere en meer betekenisvolle betrokkenheid bij hun gemeenschappen bevorderen.

Conclusie

In conclusie, betrokkenheid is een veelzijdig concept met verschillende definities en benaderingen die afhankelijk zijn van de context. Hoewel betrokkenheid vaak wordt begrepen in termen van acties en gedrag, omvat het ook psychologische, emotionele en attitude gerelateerde aspecten (Kang, 2014). Het onderscheidt zich van participatie door zijn bredere focus en diepere betrokkenheid van individuen op zowel gedrags- als psychologisch niveau. Het begrijpen van de psychologische dimensies van betrokkenheid is een belangrijke, zij het onderontwikkelde, taak in het onderzoek naar dit concept. Daarom wordt in dit onderzoek betrokkenheid meer beschouwd als een houding of gemoedstoestand. Het begrijpen van de nuances tussen participatie en betrokkenheid is van belang voor het ontwerpen van participatieve initiatieven die diepgaande betrokkenheid genereren. Betrokkenheid gaat verder dan louter deelname aan besluitvormingsprocessen; het impliceert een actieve rol waarbij individuen het gevoel hebben dat hun inzet er werkelijk toe doet. Deze diepgaande betrokkenheid kan bijdragen aan het bevorderen van een democratische en inclusieve besluitvorming cultuur, en helpen bij het creëren van duurzame resultaten die de gemeenschap ten goede komen.

3. Theoretisch kader: aspecten van burgerparticipatie en betrokkenheid

In dit hoofdstuk wordt een theoretisch kader gepresenteerd dat als basis dient voor het begrijpen en analyseren van de belangrijkste concepten in dit onderzoek, namelijk participatie en betrokkenheid binnen de context van de Groenblauw trajecten. Het doel van dit kader is om een gestructureerde benadering te bieden voor het onderzoeken van de dynamiek tussen de concepten en mogelijke causale verbanden. Dit hoofdstuk fungeert als een hulpmiddel om inzicht te verschaffen in de onderliggende theoretische principes die de kern vormen van het onderzoek, en dient als intellectuele basis voor de analyse en interpretatie van de onderzoeksresultaten. Bovendien zal in dit hoofdstuk antwoord worden gegeven op de eerste subvraag, deze luidt: ‘Op welke wijze kan de betrokkenheid van burgers worden uitgedrukt?’

Het theoretisch kader omvat een beschouwing van participatie als de onafhankelijke variabele, gebaseerd op het model van "Public Participation in Environmental Assessment and Decision Making" (Dietz en Stern, 2008). Daarnaast worden de emotionele en attitude dimensies van betrokkenheid verkend. De Groenblauw trajecten in de regio Twente, met specifieke aandacht voor de gemeente Enschede, bieden de praktische setting waarin dit onderzoek wordt uitgevoerd, om beter te begrijpen hoe participatie kan worden bevorderd met als doel het creëren van betrokkenheid van burgers bij klimaatadaptatie-initiatieven.

3.1 Aspecten van burgerparticipatie

Publieke participatie in besluitvormingsprocessen is een veelomvattend en complex fenomeen. Het begrijpen en meten van de verschillende dimensies van participatie is van belang om de betrokkenheid van burgers te bevorderen en de impact ervan te beoordelen. Dit theoretisch kader is gebaseerd op "Public Participation in Environmental Assessment and Decision Making" (Dietz en Stern, 2008) en biedt een gestructureerde benadering voor het analyseren van de participatie van burgers. Het model identificeert essentiële elementen zoals de breedte, intensiteit, invloed, fase en doelen van participatie. Dit kader dient als leidraad voor het begrijpen van publieke participatie in de specifieke context van klimaatadaptatie trajecten. Het structureert dit onderzoek naar het verband tussen participatie en betrokkenheid en vormt de basis voor het analyseren, evalueren en begrijpen van de interacties tussen burgers en beleidsmakers, met als doel een beter begrip te krijgen van de effecten van de inzet van participatiemogelijkheden in verschillende intensiteiten op de betrokkenheid van burgers. Hieronder volgt een nadere beschouwing van elk van deze dimensies.

Breedte

De dimensie van breedte betreft de reikwijdte van burgerparticipatie. Brede participatie omvat een aanzienlijk aantal burgers en omvat vaak openbare mededelingen, zoals algemene aankondigingen of nieuwsbrieven, waardoor een breed scala aan individuen wordt bereikt. In gevallen van matige breedte kan participatie zich richten op een specifieke groep of thema, zoals bij besprekingen met belanghebbenden. Smalle participatie impliceert daarentegen dat slechts een beperkte groep direct betrokken is, zoals bij besluitvorming met een handvol individuen. Deze dimensie zegt iets over de

representativiteit van participatie-inspanningen en is van belang bij het waarborgen van inclusiviteit en de deelname van diverse gemeenschappen (*Effective public Participation — Why it matters* | UNECE, 2016).

Intensiteit

De intensiteit van burgerparticipatie refereert aan zowel de frequentie als de duur van de betrokkenheid van burgers bij participatie momenten. Hoge intensiteit impliceert dat burgers gedurende een aanzienlijke periode actief en herhaaldelijk worden ingelicht of geraadpleegd, zoals gedurende maanden, een jaar of gedurende de gehele periode die het initiatief bestrijkt. In het geval van participatie met lage intensiteit zijn de participatie- en communicatiemomenten beperkter en van kortere duur. Dit kan zich manifesteren als beperkte mogelijkheden tot deelname of sporadische updates over lopende processen. De intensiteit van participatie heeft invloed op de diepte van inbreng die burgers kunnen bieden.

Invloed

De dimensie van invloed biedt inzicht in de mate waarin burgers daadwerkelijk kunnen bijdragen aan de besluitvorming en de vorming van beleid. Dit concept weerspiegelt de niveaus van participatie zoals geordend op de participatieladder van Arnstein. Het begint met informeren, waarbij burgers op de hoogste worden gesteld van beslissingen zonder directe invloed. Vervolgens wordt raadpleging ingezet, waarbij burgers advies mogen geven, maar waarbij het bestuur niet verplicht is om dit op te volgen. Adviseren impliceert dat inwoners in staat zijn om te oordelen over beleidskwesties, maar ook hier mag het bestuur bepalen in hoeverre dit in het beleid wordt geïntegreerd. Co-creatie omvat een samenwerking tussen burgers en beleidsmakers bij het vormgeven van beleid en het zoeken naar oplossingen. Uiteindelijk, op de hoogste trede van invloed, hebben burgers beslissingsbevoegdheid en dient het bestuur als adviseur. Het niveau van invloed dat wordt toegestaan, kan bepalend zijn in hoeverre burgers zich daadwerkelijk gehoord voelen bij de besluitvorming.

Fase

Deze dimensie duidt op het moment binnen het participatieproces waarop burgers kunnen deelnemen, met inachtneming van de typische fasen van projecten: verkenning, bespreking, ontwerp en uitvoering. De verkenningsfase betreft doelen, uitkomsten en opties en bij de discussie wordt de haalbaarheid besproken. De ontwerpfase omvat het maken van ontwerpen en financiële plannen, die worden uitgevoerd in de laatste fase. Mogelijkheden voor vroegtijdige deelname, vooral in de verkenningsfase, kunnen bijdragen aan het integreren van diverse perspectieven om zo de kwaliteit van besluitvorming te verbeteren (*Effective Public Participation — Why It Matters* | UNECE, 2016). Bij iedere fase zijn er mogelijkheden voor burgers om hun bijdrage te leveren, maar een doorlopende betrekking wordt vaak gezien als een indicator van betekenisvolle participatie.

Doelen

De dimensie van doelen betreft de intrinsieke en instrumentele waarden van burgerparticipatie. Intrinsieke doelen zijn gericht op het opnemen van publieke waarden in beleidsvorming en -uitvoering, waar zaken

als maatschappelijke acceptatie en eigenaarschap van overheidsbeleid onder vallen (Appiah, 2015). Instrumentele doelen zijn gericht op het behalen van specifieke resultaten, zoals het verbeteren van de efficiëntie van de besluitvorming of het verlagen van kosten. (Bidwell & Schweizer, 2020). Hoewel de achterliggende beweegredenen in verschillende mate aanwezig kunnen zijn, hoeven deze elkaar niet uit te sluiten (The Case for Public Participation in Sustainability Transitions, n.d.). Wel is het van belang dat duidelijk gedefinieerde doelen worden gesteld, om beleidsmakers in staat te stellen om de effectiviteit van participatie-inspanningen nauwkeuriger te beoordelen en af te stemmen op de beoogde uitkomsten (Virani, 2019).

Tezamen vormen deze dimensies een gestructureerd kader om participatie te analyseren, te evalueren en te bevorderen binnen een verscheidenheid aan contexten. Ze werpen licht op de complexiteit en nuances van interacties tussen burgers en beleidsmakers, waarbij de diepte en breedte van participatie de kern vormen van een democratische en inclusieve besluitvorming cultuur. Een overzicht van de dimensies van participatie is te vinden in Tabel 1.

Tabel 1

Visualisatie van de dimensies van participatie

Breedte	Intensiteit	Invloed	Fase	Doelen
Breed	Hoog	Autoriseren	Pre-planning	Beide
Gemiddeld	Gemiddeld	Samenwerken	Planning	Intrinsiek
Smal	Laag	Adviseren	Voorstel	Extrinsiek
		Informeren	Implementatie	
			Evaluatie	

Noot. Gebaseerd op het werk "Publieke Participatie in Milieubeoordeling en Besluitvorming" van Dietz en Stern (2008).

3.2 Emotionele en attitudinale aspecten van betrokkenheid

Emoties en attitudes spelen een belangrijke rol bij het sturen van menselijk gedrag, wat impliceert dat deze mogelijk ook de mate en diepte van betrokkenheid kunnen beschrijven (Dennison, 2023). Dit theoretisch kader tracht de emotionele en attitudinale aspecten van burgers' interpretatie van hun rol binnen het bestuur en hun interacties met overheidsinstanties te belichten. Als deze dimensies inzicht kunnen bieden in de aard van betrokkenheid, zou dit implicaties kunnen hebben voor de vormgeving van participatie-initiatieven. Als het bijvoorbeeld blijkt dat gevoelens van hoop op verandering en burgerlijke identiteit invloed hebben op de bereidheid van burgers om deel te nemen, kunnen overheden deze emoties benadrukken in hun communicatie en programma vormgeving.

Burgerlijke identiteit

Burgerlijke identiteit omvat de identificatie van individuen met hun bredere gemeenschap. Het strekt verder dan individuele identiteit, en omvat de persoonlijke identificatie van een persoon met de lokale gemeenschap en diens normen en waarden. Het impliceert een diepgaand gevoel van verbondenheid met een gemeenschap gebaseerd op zowel geografische als sociale kenmerken (Atkins & Hart, 2003). Verbondenheid betreft hier de mate waarin individuen een gevoel van samenhang ervaren met hun gemeenschap of samenleving (Ware et al., 2007). Daarnaast brengt het ook verantwoordelijkheden met zich mee die inherent zijn aan het lidmaatschap van een gemeenschap (Atkins & Hart, 2003). Het omvat een persoonlijk verantwoordelijkheidsgevoel waarbij individuen zich bewust zijn van hun morele plicht om bij te dragen aan positieve veranderingen in de samenleving (Wang & Lu, 2021). Dit impliceert het besef van een individuele rol binnen het grotere geheel en de erkenning dat individuele inspanningen een collectieve impact hebben. Burgers die zich sterk identificeren met hun gemeenschap en haar waarden, tonen een hogere neiging tot actieve participatie in democratische processen en sociale activiteiten, gedreven door een gevoel van verantwoordelijkheid voor het algemeen welzijn (Hart et al., 2011; Conover, 1995).

Hoop op verandering

Hoop op verandering weerspiegelt het geloof van individuen dat positieve maatschappelijke veranderingen mogelijk is. Hoop fungeert binnen deze context als een innerlijke drijfveer die individuen aanmoedigt om niet alleen aanwezig te zijn, maar om ook daadwerkelijk bij te dragen aan de veranderingen waarin ze geloven. Burgers die hoop hebben voor positieve verandering door hun betrokkenheid, zullen eerder geneigd zijn deel te nemen aan inspanningen om die verandering teweeg te brengen (Cohen-Chen & Van Zomeren, 2018).

Vertrouwen in de overheid

Vertrouwen in de overheid is een attitude die cruciaal is voor positieve burgerbetrokkenheid. Het omvat het geloof van burgers dat overheidsinstanties eerlijk, transparant en responsief zijn tegenover de behoeften van de samenleving (Pradhan, 2023). Wanneer vertrouwen aanwezig is, kan dit leiden tot een

verhoogde bereidheid om beleidsmaatregelen na te leven, een toename van participatie en versterking van sociale cohesie. (Trust in Government - OECD, n.d.).

Aan de andere kant kan een gebrek aan vertrouwen wijzen op verminderde burgerbetrokkenheid, omdat het percepties van de effectiviteit van de overheid kan ondermijnen. Het opbouwen en behouden van een vertrouwensband tussen de overheid en burgers wordt beschouwd als een essentiële voorwaarde voor het bevorderen van een gezonde democratie, waarin burgers zich gehoord voelen en actief deelnemen aan besluitvormingsprocessen (Ministerie van Algemene Zaken, 2022).

Politieke doeltreffendheid

Politieke doeltreffendheid weerspiegelt binnen deze context het vertrouwen van burgers in hun vermogen om politieke processen en besluitvorming te beïnvloeden. Personen die politieke doeltreffendheid ervaren, geloven dat hun inspanningen impact kunnen hebben op het beleid en de richting van de samenleving. Dit geloof dient als drijvende kracht achter betrokkenheid, omdat het individuen aanmoedigt om deel te nemen aan een verscheidenheid van politieke en sociale activiteiten zoals betrokkenheid bij verkiezingen, lobbyactiviteiten, demonstraties en andere vormen van participatie (OECD, 2021).

Een gebrek aan politieke doeltreffendheid kan echter een teken zijn van verminderde maatschappelijke betrokkenheid. Individuen die hun vermogen om politieke processen te beïnvloeden als beperkt of ineffectief beschouwen, zijn minder geneigd om deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten. Dit vermindert vertrouwen in hun vermogen om via politieke kanalen veranderingen tot stand te brengen, kan leiden tot apathie, wat kan resulteren in onthechting of zelfs afkeer van maatschappelijke activiteiten (Berner et al., 2011).

De betrokkenheid van burgers kan worden uitgedrukt aan de hand van verschillende indicatoren, waaronder hun identificatie met de lokale gemeenschap, geloof in positieve maatschappelijke verandering, vertrouwen in de overheid, en de perceptie van individuele politieke invloed. Deze dimensies tezamen vormen een experimenteel kader dat beoogt een aantal van de emoties en attitudes die relevant zijn voor de betrokkenheid van burgers beter te begrijpen. Het belicht de gelaagdheid en subtiliteiten in de interacties tussen burgers en beleidsmakers. Dit kader tracht inzicht te bieden in de onderliggende emoties en attitudes die betrokkenheid vormen, zowel als een alternatieve blik op de uitdagingen waarmee zowel burgers als beleidsmakers worden geconfronteerd bij het faciliteren van participatie-inspanningen.

3.3 Context: de Groenblauw trajecten in Enschede

De Groenblauw trajecten binnen de gemeente Enschede vormen een strategische benadering waarin wordt gestreefd naar de harmonieuze integratie van groene en blauwe elementen in het stedelijke gebied, met het oog op het bevorderen van ecologische duurzaamheid, recreatieve voorzieningen en waterbeheer (Royal HaskoningDHV & Gemeente Enschede, z.d. ; Gemeente Enschede, z.d.). Deze aanpak erkent het

belang van zowel groene elementen zoals vegetatie, parken en bomen, als blauwe elementen zoals waterwegen, waterberging en regenwaterbeheer in het creëren van stedelijke omgevingen die niet alleen esthetisch aantrekkelijk zijn, maar ook veerkrachtig en bestendig tegen de uitdagingen die klimaatverandering met zich mee brengt.

In de regio Twente, waaronder de gemeente Enschede, kunnen de Groenblauw trajecten worden gezien als geïntegreerde initiatieven waarbij ecologische, watergerelateerde en recreatieve aspecten worden samengebracht. De drijfveer achter dergelijke trajecten is om een evenwicht te vinden tussen stedelijke ontwikkeling en het behoud van ecologische waarden. Hierbij wordt gestreefd naar het bereiken van een verscheidenheid van doelstellingen, zoals het verbeteren van de biodiversiteit, het versterken van klimaatadaptatie, het verminderen van overstromingsrisico's en het creëren van aantrekkelijke leefomgevingen voor de inwoners. De praktische implementatie van de Groenblauw trajecten neemt een verscheidenheid van vormen aan, waaronder de aanleg van groen blauwe corridors en natuurlijke afwateringsgebieden. Deze corridors fungeren als ecologische verbindingzones en recreatieve routes. Natuurlijke waterlopen, zoals beken en rivieren, worden in dit kader hersteld en aangepast om hun oorspronkelijke hydrologische functies te herstellen en tegelijkertijd een aangename omgeving te bieden voor bewoners.

Essentieel voor het succes van de Groenblauw trajecten is de integratie ervan in een breder beleidskader en samenwerkingsverbanden. Dit vereist nauwe samenwerking tussen lokale overheden, beleidsmakers, ecologen, stedenbouwkundigen, burgers en andere belanghebbenden. De gedeelde inspanningen zijn cruciaal om diverse belangen en expertisegebieden bij elkaar te brengen en te zorgen voor een duurzame en effectieve uitvoering van de Groenblauw initiatieven. Bovendien vereist het succes van deze trajecten een lange-termijnvisie en voortdurende samenwerking om ervoor te zorgen dat de beoogde voordelen op het gebied van duurzaamheid en levenskwaliteit worden gerealiseerd. Het omgaan met deze uitdagingen is van cruciaal belang om de Groenblauw trajecten in Enschede te laten gedijen. Al met al dragen de trajecten bij aan de ontwikkeling van veerkrachtige, duurzame en leefbare stedelijke omgevingen, waarbij groene en blauwe elementen worden geïntegreerd om steden beter aan te passen aan hedendaagse uitdagingen en tegelijkertijd een positieve impact te hebben op het milieu en het welzijn van inwoners (Gemeente Enschede persoonlijke communicatie, 2023; (Royal HaskoningDHV & Gemeente Enschede, z.d. ; Gemeente Enschede, z.d.).

4. Methode

In dit hoofdstuk worden de benadering en uitvoering van het onderzoek beschreven, inclusief de methoden die werden gebruikt voor de gegevensverzameling en -analyse, evenals de waarborging van betrouwbaarheid en validiteit. Het beschrijft hoe het onderzoek is ontworpen en uitgevoerd om het onderzoeksdoel te bereiken, namelijk het verdiepen van het begrip van de variabelen 'participatie' en 'betrokkenheid' in de context van lokale klimaatgerelateerde initiatieven. De beschreven methodologie vormde de basis voor de analyse van het effect van toenemende mogelijkheden voor participatie op de betrokkenheid van inwoners, die in de komende hoofdstukken gepresenteerd wordt.

Onderzoeksprobleem

Dit onderzoek beoogde een dieper begrip te verkrijgen van de variabelen 'participatie' en 'betrokkenheid' en hun mogelijke causale relatie in de context van lokale klimaatgerelateerde initiatieven. De centrale vraag die hieruit voortkwam was: 'In hoeverre leidt een toename van participatiemogelijkheden tot een vergrote betrokkenheid onder burgers?'. Om deze centrale vraag te adresseren, werden diverse subvragen ontwikkeld, die zowel empirische als theoretische aspecten van het onderwerp verkennen. Een eerste subvraag betrof: 'Op welke wijze kan de betrokkenheid van burgers worden uitgedrukt?', welke werd onderzocht middels een kritische evaluatie van bestaande literatuur en het ontwikkelen van een theoretisch kader. De empirische subvragen omvatten onder andere: 'Wat zijn de participatiemogelijkheden bij de diverse Groenblauw trajecten die in de gemeente Enschede worden aangeboden?', 'Hoe betrokken zijn burgers in verschillende Enschedese buurten?' en 'Is er een relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten in de verschillende Enschedese buurten?'. Deze vragen werden beantwoord door middel van de verzameling van primaire gegevens via interviews en statistische analyse.

Methoden voor gegevensverzameling

De gegevensverzameling omvatte zowel primaire als secundaire bronnen van kwalitatieve aard. Om de vraag "Op welke wijze kan de betrokkenheid van burgers worden uitgedrukt?" te beantwoorden, werden theoretische inzichten verkregen uit secundaire bronnen. De literatuur werd verkregen door gerelateerde trefwoorden te gebruiken in Google Scholar, zoals 'betrokkenheid van burgers', 'burgerlijke identiteit', en 'burgerlijke verantwoordelijkheid'.

De participatiemogelijkheden bij de diverse Groenblauw trajecten in de gemeente Enschede werden geïdentificeerd door middel van secundaire gegevens, verkregen via de gemeente Enschede. Hierbij werd gebruikgemaakt van verstrekte informatie uit gesprekken en documenten.

De burgerbetrokkenheid in verschillende buurten van Enschede werd vastgesteld op basis van primaire gegevens, verkregen uit interviews. De respondenten werden deels geselecteerd via bestaande contacten, resulterend in twee interviews: één in Horstlanden-Veldkamp en één in Glanerbrug. De overige

respondenten werden gevonden door actief te zoeken naar inwoners die bereid waren deel te nemen aan het onderzoek. Voor de werving van respondenten werden de buurten bezocht en werd bij huizen aangebeld met de vraag of bewoners bereid waren kort enkele vragen te beantwoorden over het Groenblauw traject in hun buurt. Bij afwezigheid van bewoners werd naar het volgende huis gegaan. Sommige bewoners weigerden deelname vanwege tijdgebrek of onwil. Een selectiecriteria was dat de respondenten woonachtig waren in één van de onderzochte buurten: Schreurserve, Horstlanden-Veldkamp, Glanerbrug of de Minister Loudonlaan. Voor elke buurt werden vijf bewoners geïnterviewd, hieruit volgde dat in totaal twintig interviews werden afgenomen.

De interviews werden uitgevoerd aan de hand van vooraf opgestelde stellingen, gericht op het meten van de burgerbetrokkenheid bij het Groenblauw traject in hun buurt. Deze stellingen besloegen verschillende dimensies van betrokkenheid, zoals burgerlijke identiteit, verantwoordelijkheidsgevoel, hoop op verandering, vertrouwen in de overheid en politieke doeltreffendheid. Respondenten werden gevraagd een aantal stellingen te beoordelen en aan te geven in hoeverre zij het met elke stelling eens waren, en dit kort toe te lichten. Deze gestandaardiseerde methode zorgde voor een consistente basis voor vergelijkbare en analyseerbare gegevens. De volledige lijst met stellingen is te vinden in de appendix.

Om de relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten te onderzoeken, zijn primaire gegevens gebruikt die voortkomen uit de resultaten van de eerder genoemde empirische vragen. De participatie scores, afgeleid uit de informatie verstrekt door de gemeente Enschede, werden vergeleken met betrokkenheid scores, afgeleid uit de informatie verzameld tijdens interviews met inwoners van de betreffende buurten. Deze gegevens bevatten informatie over de mate waarin inwoners de mogelijkheid hadden om deel te nemen aan de Groenblauw trajecten en in welke mate ze betrokkenheid ervaren. Dit proces van gegevensverzameling vormde de basis voor het onderzoeken van de onderliggende dynamiek tussen participatie en betrokkenheid

Methoden voor gegevensanalyse

De gegevensanalyse werd uitgevoerd volgens een gestructureerde aanpak om essentiële inzichten te verkrijgen met betrekking tot de betrokkenheid van burgers bij lokale klimaatgerelateerde initiatieven. Allereerst werd de vraag "Op welke wijze kan de betrokkenheid van burgers worden uitgedrukt?" beantwoord door een kritische evaluatie van bestaande literatuur en het ontwikkelen van een theoretisch kader. Hierbij werden verschillende dimensies van betrokkenheid geïdentificeerd en conceptueel gekaderd.

Daarna werden de participatiemogelijkheden bij diverse Groenblauw trajecten in de gemeente Enschede geanalyseerd. Gebaseerd op de verzamelde informatie werden participatiecijfers toegekend aan de verschillende trajecten. Deze scores werden afgeleid van informatie over de dimensies van participatie, zoals de benadering van inwoners, de geboden keuzevrijheid, het aantal contactmomenten en de timing binnen de trajecten. Ook werden de beoogde doelen van de participatie-inspanningen in overweging genomen. Deze gegevens werden gebruikt om participatie scores op buurtniveau te berekenen.

Vervolgens werd onderzocht hoe betrokken burgers waren in verschillende Enschedese buurten. Deze analyse omvatte de verwerking van informatie uit interviews met inwoners. Na de gegevensverzameling werd een grondige analyse uitgevoerd met behulp van verschillende analysetechnieken, waaronder thematische analyse. Hierbij werden de verzamelde gegevens gegroepeerd op basis van overkoepelende thema's om patronen en trends te identificeren binnen de dataset. Tijdens de interviews konden inwoners op een schaal aangeven in hoeverre zij het met een stelling eens waren. Aan deze antwoorden werden waarden toegekend (0 voor sterk oneens, 0.25 voor oneens, 0.5 voor neutraal, 0.75 voor eens en 1 voor sterk eens). Deze waarden werden vervolgens gebruikt om de betrokkenheid score te berekenen, zowel op individueel als op buurtniveau.

Om de verbanden tussen de aangeboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten te onderzoeken, zijn primaire gegevens geanalyseerd die zijn verkregen uit de resultaten van eerder genoemde empirische vragen. Deze gegevens bevatten informatie over de mate waarin inwoners de mogelijkheid hadden om deel te nemen aan de Groenblauw trajecten (omgezet in participatie scores) en de mate waarin zij zich betrokken voelden (omgezet in betrokkenheid scores). Door deze gegevens te vergelijken, kon worden vastgesteld of er een verband bestaat tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten.

Waarborging van betrouwbaarheid en validiteit

Om de betrouwbaarheid en validiteit van de resultaten te waarborgen, werden verschillende methoden gebruikt. Participanten werden betrokken bij het verificatieproces van de data via member-checking, wat zorgde voor nauwkeurigheid en validatie van de verzamelde informatie. Daarnaast werd gedetailleerde documentatie bijgehouden van de coderings- en interview procedures, wat hielp bij het vastleggen en meten van variabelen volgens strikte criteria. Conceptuele helderheid werd nagestreefd door consistentie in het gebruik van termen en begrippen, evenals een duidelijke uitleg van de theoretische concepten die werden toegepast en hoe deze werden geoperationaliseerd in het onderzoek. Transparantie in de rapportage van zowel de gebruikte methoden als de bevindingen bood externe beoordelaars inzicht in de toegepaste methoden en beslissingen, wat bijdroeg aan de grondigheid en geloofwaardigheid van het onderzoek. Bovendien werden eventuele conflicten die naar voren kwamen besproken in de discussie, om eerlijkheid en zorgvuldigheid van het onderzoek te waarborgen.

Verantwoording van methodologische keuzes

De keuze om het kader van Dietz en Stern (2008) te hanteren voor het meten van de 'omvang van participatie' is gemotiveerd door de gestructureerde aanpak die dit kader biedt voor het begrijpen en analyseren van publieke participatie. Het experimentele kader van betrokkenheid, gericht op het onderzoeken van emotionele en attitudinale dimensies, is ontwikkeld om een dieper inzicht te verkrijgen in deze aspecten, die tot op heden onderbelicht zijn in de literatuur. Deze dimensies, afkomstig uit wetenschappelijke bronnen, vormen echter geen uitputtende lijst van invloeden vanwege de beperkte omvang van het onderzoek. Binnen dit onderzoek zijn deze samengevat in een uniek kader dat niet eerder is gepresenteerd.

5. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van het onderzoek naar de relatie tussen participatiemogelijkheden en betrokkenheid van burgers in Enschede gepresenteerd. Elk traject wordt kort beschreven, met focus op de buurtkenmerken en uitgevoerde werkzaamheden. Hierop volgt een grondige evaluatie van zowel de geboden participatiemogelijkheden als de mate van betrokkenheid van bewoners. De centrale vragen die in dit hoofdstuk worden beantwoord zijn: ‘Wat zijn de participatiemogelijkheden bij de diverse Groenblauw trajecten die in de gemeente Enschede worden aangeboden?’, ‘Hoe betrokken zijn burgers in verschillende Enschedese buurten?’ en tot slot; ‘Is er een relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten in de verschillende Enschedese buurten?’.

5.1 Schreurserve

5.1.1 Introductie

Schreurserve is een wijk gelegen in het noordoosten van Enschede, aan de rand van het centrum. Op 1 januari 2022 telde de buurt 2465 inwoners op een oppervlakte van ongeveer 46 hectare. Het Groenblauw traject in deze wijk is gericht op het weerbestendig maken van de Minkmaatstraat, Dahliastraat en Pinksterbloemstraat. Dit omvat onder andere het vervangen van een deel van het riool voor afvalwater en het aanleggen van extra riolering voor schoon water. Het schoon water riool zorgt dat regenwater via de buizen weer in de grond terechtkomt, wat kan helpen om de grond te beschermen tijdens periodes van droogte. Als het grondwaterpeil te hoog is, kan water ook de buizen instromen en vervolgens worden afgevoerd naar de Roombeek. Daarnaast wordt een beek gegraven waar het water uit de nieuwe riolering naartoe zal stromen en in de grond kan zakken. Ook is er meer ruimte gecreëerd voor planten en bomen, wat helpt om de omgeving af te koelen en extra regenwater op te vangen. Door deze aanpassingen zal de kans op overstromingen verkleind worden (Gemeente Enschede, persoonlijke communicatie, 2023; Gemeente Enschede, z.d.-a).

5.1.2 Kenmerken van het participatieproces

Breedte: Gemiddeld, een beperkt aantal inwoners heeft uiteindelijk deelgenomen aan het participatieproces (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023)

Intensiteit: Gemiddeld, inwoners werden alvorens ingelicht en er werden een aantal bijeenkomsten georganiseerd (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Invloed: De invloed van inwoners omving in Schreurserve informeren en adviseren. Dit houdt in dat inwoners de gelegenheid hebben gekregen om input te geven, maar dat de uiteindelijke beslissingsbevoegdheid bij de gemeente lag (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Timing: Inwoners worden vanaf de eerste fase, de planningsfase, ingelicht over wat hun rol in het proces zou zijn (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Doelen: Zowel intrinsiek als instrumenteel (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023)

Totaal: Gemiddeld

5.1.3 Analyse van de betrokkenheid

In Schreurserve werden vijf inwoners geïnterviewd, van wie allen bekend waren met het Groenblauw Traject in hun buurt. Ook zijn de meeste mensen bij participatie momenten aanwezig geweest, ofwel zelf of via hun partner. Slechts één persoon heeft niet deelgenomen aan een bijeenkomst.

Burgerlijke identiteit

Van de geïnterviewde inwoners van Schreurserve voelen twee van de drie zich sterk verbonden met de buurt, terwijl de overige drie zich enigszins verbonden voelen. Inwoners waarderen een fijne leefomgeving en willen bijdragen aan verbeteringen, hoewel sommigen vinden dat sommige buurtgenoten te gesloten zijn. Zo deelt een inwoner: "Ik vind het gewoon fijn om een goede buurt te hebben" (interview met deelnemer A, mei 2024). Een ander zegt: "Te veel mensen zijn te op zichzelf, we proberen toch af en toe contacten te leggen" (interview met deelnemer B, mei 2024).

Hoop op verandering

Van de respondenten gelooft één sterk dat de Groenblauw trajecten de buurt zullen verbeteren, terwijl nog een ander hier enigszins in gelooft en drie anderen neutraal blijven. Er zijn zorgen over wateroverlast en de impact van de trajecten: "Ik weet niet of het heel veel verbeterd eerlijk gezegd" (interview met deelnemer A, mei 2024). Een ander voegt hieraan toe: "Dat zou fijn zijn, maar ik ben bang dat de manier waarop nu gehandeld wordt mogelijk niet voldoende is om problemen op te lossen" (interview met deelnemer C, mei 2024). Maar er is ook hoop dat de veranderingen positief zullen zijn, één inwoner zegt over de beoogde verbeteringen: "Dat hoop ik. Ik denk dat hier toch al wel zoveel groen is dat mensen toch al wel zorgen dat het netjes blijft" (interview met deelnemer B, mei 2024).

Vertrouwen in de overheid

Van de inwoners vertrouwen twee sterk op de maatregelen die de gemeente voor de Groenblauw trajecten neemt, één persoon is het hier enigszins mee eens en twee zijn hier neutraal over. Er zijn frustraties over vertragingen, maar inwoners zien ook positieve veranderingen zoals verbeterde afwatering. Eén inwoner deelt: "Wanneer gaan ze plaatsvinden? Nou het is volgens mij heel veel opgeschoven, dus dat is jammer"

(interview met deelnemer D, mei 2024). Een ander is positiever: “Dat denk ik wel. Vooral vanwege de afwatering en dat we andere opritten en alles krijgen, dat dat meehelpt aan de watervoorziening in de buurt. Dat niet alles gelijk het riool instroomt” (interview met deelnemer A, mei 2024).

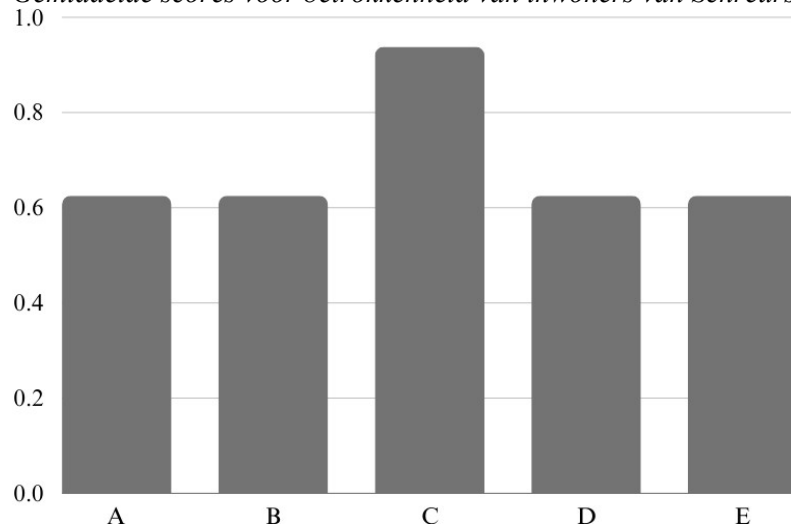
Politieke doeltreffendheid

Het merendeel van de inwoners, drie van de vijf, gelooft enigszins dat hun ideeën invloed hebben op beslissingen over de buurt, één is neutraal en een ander is het niet eens. Inwoners voelen zich gehoord door de gemeente, maar twijfelen soms aan de daadwerkelijke impact van hun input: “Nou wat betreft de afwatering denk ik niet, maar wel betreft de vergroening misschien” (Interview met deelnemer D, mei 2024). Een andere inwoner zegt: “Ik denk dat de gemeente het goed bedoeld, maar ik weet niet of dat op zo'n korte termijn zal gebeuren. Er is veel vertraging en communicatie blijft uit” (interview respondent E, mei 2024).

In Schreurserve zijn inwoners bekend met het Groenblauw traject en hebben alle respondenten deelgenomen aan één of meer participatie momenten. Inwoners voelen zich over het algemeen verbonden met de buurt en hebben gemengde verwachtingen over de impact van de trajecten en het gemeentebestuur. Hoewel er vertrouwen is in de maatregelen, bestaan er zorgen over de effectiviteit en communicatie. Wanneer naar de gemiddelde scores van individuele inwoners op betrokkenheid wordt gekeken (zie figuur 1) en een afkappunt van .7 wordt gehanteerd (op een schaal van 0 = niet betrokken tot 1 = zeer betrokken), kan worden geconcludeerd dat van de geïnterviewde inwoners van Schreurserve er één erg betrokken was en de overige vier minder betrokken waren. Hierbij zijn waarden toegekend aan de antwoorden van respondenten over de verschillende indicatoren van betrokkenheid. Vervolgens zijn deze waarden opgeteld en werd het gemiddelde berekend. Een vergelijking van de resultaten op buurtniveau volgt in hoofdstuk 5.5, gevolgd door een vergelijking van de betrokkenheid scores van inwoners uit alle buurten, gebaseerd op hun deelname.

Figuur 1

Gemiddelde scores voor betrokkenheid van inwoners van Schreurserve

5.2 Tweckelerveld: Minister Loudonlaan

5.2.1 Introductie

Tweckelerveld, een wijk in Enschede die in 2022 4195 inwoners telde, en zich uitspreidt over 85 hectare grond, ervaart herhaaldelijk overstromingen bij hevige regenval. Vooral in de Goolkatenweg en de Pijlhovestraat is het risico op wateroverlast groot vanwege ontoereikende riolering. De gemeente Enschede startte hier het Groenblauw Tweckelerveld-traject, als onderdeel van het bredere Nieuw Tweckelerveld-initiatief. Dit traject omvat nieuwe rioleringen, een beek voor tijdelijke wateropslag en afvoer, en verbetering van de wegen. In de groene zone tussen straten is een greppel gegraven die regenwater afvoert naar het Twentekanaal. Gebieden rondom de beek zijn aangepast om beter in staat te zijn water op te vangen. De Minister Loudonlaan is afzonderlijk aangepakt, waar ook bomen en planten werden toegevoegd (Gemeente Enschede, persoonlijke communicatie, 2023; Gemeente Enschede, z.d.-b).

5.2.2 Samenvatting van het participatieproces

Breedte: Breed, uit bijna ieder huishouden hebben inwoners aan het proces deelgenomen (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Intensiteit: Hoog, inwoners werden een jaar voor de aanvang van werkzaamheden om input gevraagd en hadden tot de uitwerking van het ontwerp de mogelijkheid tot inbreng. Tussentijds werden inwoners op de hoogte gehouden van besluiten (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Invloed: Samenwerken, inwoners en ambtenaren werkten nauw samen om plannen voor de straat te maken (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Timing: Inwoners werden uitgenodigd om vanaf de planningsfase tot de uitvoering hun mening in te brengen (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Doelen: Zowel intrinsiek als instrumenteel (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023)

Totaal: Hoog

5.2.3 Analyse van de betrokkenheid

In de Minister Loudonlaan werden vijf inwoners geïnterviewd, die ieder bekend waren met het Groenblauw traject. De meeste inwoners zijn aanwezig geweest bij de bijeenkomsten, met één inwoner die één bijeenkomst heeft bijgewoond, twee inwoners die drie bijeenkomsten hebben bijgewoond en één inwoner die geen bijeenkomsten heeft bijgewoond.

Burgerlijke identiteit

Van de inwoners van de Minister Loudonlaan voelen drie zich sterk verbonden met de buurt en willen graag bijdragen, terwijl twee anderen hier neutraal over zijn. Inwoners benadrukken het belang van een hechte gemeenschap en vinden het prettig dat ze goed met elkaar omgaan en elkaar ondersteunen. Zo zegt een inwoner: “Ik vind dat je met z'n allen in de straat leeft en dat je probeert het zo goed mogelijk te maken met elkaar, voor elkaar, dat vind ik wel belangrijk” (interview respondent F, mei 2024).

Hoop op verandering

Alle inwoners (vijf personen) geloven sterk dat de Groenblauw trajecten kunnen helpen om de buurt te verbeteren. Ze verwachten dat de maatregelen tegen wateroverlast en hittestress de leefomgeving significant zullen verbeteren, met meer groen en betere infrastructuur: “We hebben hier veel wateroverlast en hittestress, ik denk wel dat het klimaat echt verbeterd wordt” (interview respondent G, mei 2024). Een ander voegt toe: “Zoals het hier nu gebeurt in de straat, denk ik dat het plezieriger wonen wordt. Hopelijk minder wateroverlast, dat is echt wel dramatisch, vooral met al die regen, water in de kelder, dat soort dingen” (interview respondent H, mei 2024).

Vertrouwen in de overheid

Van de inwoners hebben twee sterk vertrouwen in de gemeentelijke maatregelen, twee anderen zijn het hier enigszins mee eens, en één ander blijft neutraal. De inwoners waarderen de inspraakmogelijkheden

en de inspanningen van de gemeente: “Ik denk dat dat zeker in mijn buurt is gebeurd, juist omdat we ook goede inspraak hebben gehad” (interview respondent I, mei 2024). Sommigen zijn wel bezorgd over de efficiëntie van de uitvoering: “Ik hoop wel dat ze ervan leren dat het ook wat efficiënter kan. Ze zijn er voorlopig ook nog niet klaar mee” (interview respondent G, mei 2024).

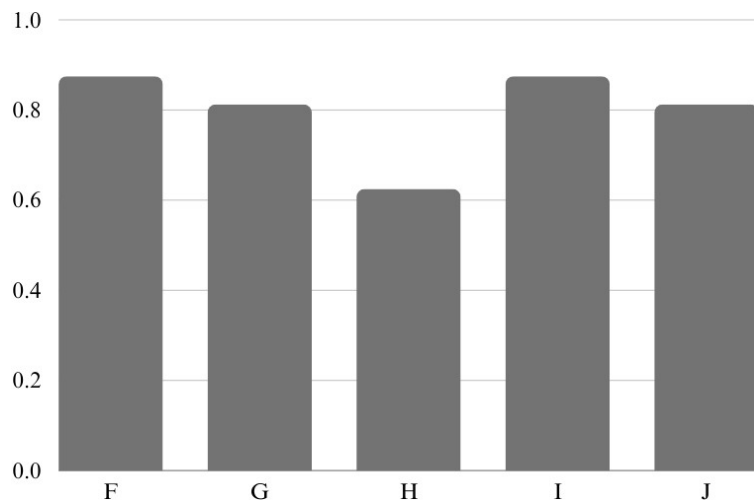
Politieke doeltreffendheid

Van de inwoners gelooft één persoon sterk dat hun ideeën en inbreng een verschil kunnen maken in de beslissingen over de buurt, een ander gelooft dit enigszins, terwijl drie inwoners neutraal zijn. Hoewel sommigen zich afzijdig houden of twijfelen aan hun impact, wordt ook erkent dat een gezonde discussie bijdraagt aan betere besluitvorming en dat collectieve stemmen worden gehoord: “Ik denk dat een gezonde discussie altijd goed is en dat het ook de gemeente helpt van wat vinden mensen belangrijk, wat vinden ze niet belangrijk” (interview respondent J, mei, 2024).

Uit de analyse van de betrokkenheid van de inwoners van de Minister Loudonlaan blijkt dat er een positieve houding en een sterke bereidheid tot verbetering van de buurt bestaat. Van de vijf geïnterviewde inwoners hebben er vier deelgenomen aan één of meer participatie gelegenheden, één respondent heeft zich afzijdig gehouden. Op basis van de individuele scores (zie figuur 2) kan worden geconcludeerd dat van de geïnterviewde inwoners van de Minister Loudonlaan vier van de vijf sterk betrokken waren en één persoon minder betrokken was (bij een afkappunt van .7).

Figuur 2

Gemiddelde scores voor betrokkenheid van inwoners van de Minister Loudonlaan

5.3 Glanerbrug

5.3.1 Introductie

Glanerbrug is een dorp ten oosten van Enschede, met 16695 inwoners in 2022 op een gebied van 547 hectare grond. Glanerbrug ondergaat momenteel een Groenblauw traject om grondwateroverlast aan te pakken in anticipatie op veranderende weersomstandigheden. Dit omvat een meerjarig proces, waarbij in 17 straten aparte rioleringen worden aangelegd voor regen- en grondwater, evenals voor afvalwater. Als gevolg zal het meeste regen- en grondwater naar de Glanerbeek stromen. Specifieke wegen krijgen ondergronden die water vasthouden en langzaam in de grond laten zakken om bodem uitdroging te voorkomen. Door middel van deze maatregelen wordt beoogt overstromingsrisico's te verminderen, evenals ruimte te creëren voor planten en bomen, wat bevorderlijk zal zijn voor biodiversiteit en omgeving koeling. Bedrijven zoals Enexis en Vitens worden betrokken om werkzaamheden in de straten uit te voeren. De uitvoering van het traject begint met de verbinding van de Glanerbeek via de Polderstraat en de Overturestraat, gevolgd door andere straten (Gemeente Enschede, persoonlijke communicatie, 2023; Gemeente Enschede, z.d.-c).

5.3.2 Samenvatting van het participatieproces

Breedte: Laag, een beperkte groep individuen heeft aan het proces deelgenomen (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Intensiteit: Gemiddeld. In de eerste fase zijn burgers al betrokken, en zij worden tot de uitvoering op de hoogte gehouden en de mogelijkheid hebben om invloed uit te oefenen (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Invloed: In Glanerbrug hadden inwoners minder invloed dan in de andere buurten, hier was dit beperkt tot het niveau van informeren (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Timing: Inwoners worden vroegtijdig geïnformeerd, namelijk al in de planningsfase. Volgens de standaardprocedure krijgen inwoners tot aan de fase van het voorstel de mogelijkheid om hun input te delen (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Doelen: Zowel intrinsiek als instrumenteel (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

5.3.3 Analyse van de betrokkenheid

In Glanerbrug werd met vijf inwoners gesproken, waarvan de meeste (vier van de vijf) bekend waren met het traject. Echter, slechts twee personen hebben daadwerkelijk bijeenkomsten bijgewoond.

Burgerlijke identiteit

Van de geïnterviewden voelen drie zich sterk verbonden met de buurt en diens normen en waarden en willen zij bijdragen aan verbetering. Eén inwoner is het hier enigszins mee eens en een ander is neutraal. Eén persoon merkte op dat de buurt vroeger hechter was: "Weetje vroeger waren we een hele hechte groep, nu komen er steeds meer jongeren bij en die bemoeien zich nergens mee" (interview respondent K, mei 2024). Desondanks zijn er nog steeds inwoners die actief deelnemen aan buurtactiviteiten en waarde hechten aan de buurtgemeenschap: "We hebben een buurtvereniging en ik ken de hele straat wel" (interview respondent K, mei 2024).

Hoop op verandering

Van de respondenten gelooft slechts één sterk dat de Groenblauw trajecten de buurt zullen verbeteren, terwijl drie hier enigszins in geloven en een ander neutraal blijft. De meeste inwoners waarderen de visuele verbeteringen die de trajecten hebben gebracht: "Ik vind dat het er nu prima uitziet, vooral met dat nieuwe groen, dat staat wel mooi" (interview respondent K, mei 2024). Een buurtgenoot vult aan: "Het loopt allemaal wel vlotjes volgens mij, tot nu toe loopt het goed. We weten natuurlijk nog niet wat er later nog kan komen" (interview respondent L, mei 2024).

Vertrouwen in de overheid

Het vertrouwen in de gemeentelijke uitvoering is gematigd. Van de geïnterviewde inwoners heeft één hier sterk vertrouwen in, terwijl twee dit enigszins hebben. Twee anderen zijn neutraal in hun vertrouwen in de gemeentelijke uitvoering, Een inwoner uit zorgen over specifieke kwesties zoals verkeersdrempels: "Nu die bus daar langskomt met die zware elektro accu's erin, nou de buurman die rammelt het bed uit" (interview respondent K, mei 2024).

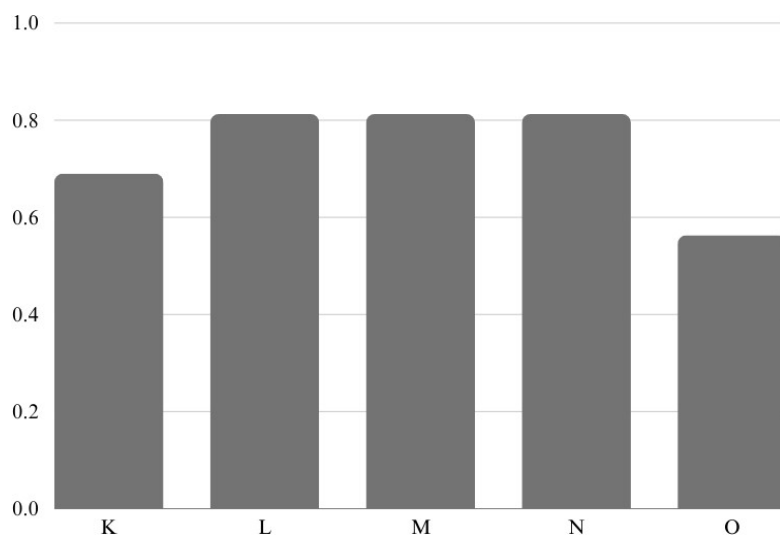
Politieke doeltreffendheid

Slechts één van de geïnterviewden gelooft sterk dat hun inbreng daadwerkelijk invloed heeft op beslissingen en twee anderen hebben hier enigszins vertrouwen in. Eén inwoner blijft neutraal en een ander is het oneens. Een inwoner zegt: “Ik denk dat als je gezamenlijk één lijn trekt wel. Kijk als je alleen staat wordt het lastig denk ik, maar als je met meerdere bent wel” (interview respondent N, mei 2024).

De betrokkenheid in Glanerbrug toont een mix van sterke identiteit en gematigde hoop en vertrouwen, met een lage perceptie van de doeltreffendheid van hun inbreng. Hoewel slechts twee van de geïnterviewde inwoners hebben deelgenomen aan een participatiemoment, laten de individuele scores zien dat de betrokkenheid onder inwoners hoog is (zie figuur 3). Op basis van de gegevens (figuur 3) kan worden geconcludeerd dat vier van de geïnterviewde inwoners van Glanerbrug betrokken waren (bij een afkappunt van .7). Dit suggereert dat mogelijk ook andere invloeden bijdragen aan de betrokkenheid van inwoners van Glanerbrug.

Figuur 3

Gemiddelde scores voor betrokkenheid van inwoners van Glanerbrug

5.4 Horstlanden-Veldkamp

5.4.1 Introductie

Horstlanden-Veldkamp, een gebied in het zuidwesten van Enschede, beslaat 108 hectare en huist 5260 inwoners. Om wateroverlast te verminderen en het gebied voor te bereiden op veranderende weersomstandigheden, werden verschillende werkzaamheden uitgevoerd. Dit traject omvat tevens een deel van het stadscentrum, waaronder het Volkspark. Bij hevige regen stroomt veel water van het centrum naar Horstlanden-Veldkamp, wat kan leiden tot overbelasting van het rioleringsysteem en overstromingen. Om deze problemen aan te pakken, werd een beek aangelegd, beginnende bij de Haaksbergerstraat, langs het Blekerpad en het Volkspark om vervolgens de stad te verlaten via de Westerval. Regenwater wordt via regenpijpen en putten naar de beek geleid in plaats van naar het riool,

waardoor de kans op overstromingen afneemt. Bovendien draagt de beek bij aan het verminderen van grondwateroverlast in de wijk en het centrum. De beek heeft een diepte van 110 centimeter en een natuurlijk, kronkelend verloop. De oevers zijn aangeplant met diverse planten en bloemen, wat vogels, insecten en vlinders aantrekt. Bepaalde delen van de beek zijn voorzien van planten die het water zuiveren. In het Volkspark zijn verlagingen gecreëerd om tijdelijk water op te vangen bij zware regenval. Dit opgevangen water zakt in de bodem bij droogte, terwijl de rest geleidelijk via de beek wordt afgevoerd. In totaal zal door implementatie van deze systemen tot wel 10 miljoen liter regenwater worden afgevoerd bij extreme regenval. In de meeste gevallen zal de beek echter slechts een bescheiden stroom hebben (Gemeente Enschede, persoonlijke communicatie, 2023; Gemeente Enschede, z.d.-d).

5.4.2 Samenvatting van het participatieproces

Breedte: Gemiddeld, een beperkte groep inwoners heeft deelgenomen aan het participatieproces en was aanwezig bij participatie momenten (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Intensiteit: Gemiddeld, enkele participatie momenten werden georganiseerd (e-mail correspondentie gemeente Enschede 20 juni 2023).

Invloed: Inwoners van Horstlanden-Veldkamp werden geïnformeerd en konden invloed uitoefenen in de vorm van adviseren (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Timing: Inwoners kregen de mogelijkheid tot inbreng vanaf de eerste fase, tot het ontwerp en de uitvoering definitief waren. Ook werden inwoners bij de planning en de voorstel fases geraadpleegd (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023).

Doelen: Zowel intrinsiek als instrumenteel (interview met ambtenaar van de gemeente Enschede op 16 juni 2023)

5.4.3 Analyse van de betrokkenheid

In Horstlanden-Veldkamp is betrokkenheid bij het Groenblauw traject gemengd. Van de vijf ondervraagden waren er drie inwoners bekend met het groenblauw traject en twee niet. Slechts één persoon heeft persoonlijk een bijeenkomst bijgewoond en van een ander is de partner aanwezig geweest.

Burgerlijke identiteit

In Horstlanden-Veldkamp voelen twee van de geïnterviewde inwoners zich sterk verbonden met de buurt en diens normen en waarden en willen bijdragen aan verbetering. Nog twee anderen zijn het hier enigszins mee eens, en één persoon blijft neutraal. Het merendeel van de respondenten voelt een sterke tot matige verbondenheid met de buurt, wat aangeeft dat er een basis is voor gezamenlijk zinnig en betrokkenheid. De aanwezigheid van een buurtapp en georganiseerde bijeenkomsten wijzen op een

actieve gemeenschap: “Nou in de zin dat we hier in de buurt een prettige manier van met elkaar communiceren, we hebben ook een buurtapp. Dat zag je bijvoorbeeld ook bij de beek die hier wordt gebouwd, dat je ook vanuit de wijk bijvoorbeeld wordt uitgenodigd om deel te nemen tijdens een vergadering, om mee te denken ook over de invulling van bijvoorbeeld de bomen die geplant worden” (interview respondent O, mei 2024). Een ander zegt: “Goed met je buurtgenoten omgaan is belangrijk. Je woont er toch naast. Je kan dan samen optrekken en de buurt leuker maken. Samen dingen organiseren” (interview respondent P, mei 2024).

Hoop op verandering

Van de respondenten in Horstlanden-Veldkamp geloven twee inwoners sterk dat het Groenblauw traject kan helpen om de buurt te verbeteren, en nog drie anderen zijn het hier enigszins mee eens. Er is een overwegend positieve houding ten opzichte van de potentiële impact van het Groenblauw traject. De meeste respondenten geloven dat deze projecten een aanzienlijke bijdrage kunnen leveren aan de verbetering van de buurt en het milieu: “De buurt groen maken of klimaat vriendelijker is altijd goed. Beter voor de volgende generatie” (interview respondent P, mei 2024). Een ander uit waardering voor een gecoördineerde aanpak: “Dat denk ik wel. Er zit wat coördinatie op dus dat is fijn, en volgens mij gaat het met name over vergroenen en waterafvoer en dat is gewoon een wat groter probleem dan we individueel kunnen oplossen. Dat moet je samen doen, anders heeft het geen nut” (interview respondent Q, mei 2024).

Vertrouwen in de overheid

Slechts één respondent gelooft sterk dat de gemeente de juiste maatregelen neemt om het Groenblauw traject succesvol uit te voeren, een ander is het hier enigszins mee eens, en drie zijn neutraal. Zo deelt een inwoner niet op de hoogte te zijn van de maatregelen die getroffen worden: “De gemeente heeft mij niet ingelicht over dit onderwerp. Ik weet niet waar ze mee bezig zijn” (interview respondent P, mei 2024). Een ander vertrouwt op de bekwaamheid van gemeentelijk handelen: “Daar ga ik van uit” (interview respondent O, mei 2024). Er heerst enige scepsis over de doeltreffendheid van de gemeentelijke maatregelen, met een meerderheid van de respondenten die neutraal of slechts matig positief is.

Politieke doeltreffendheid

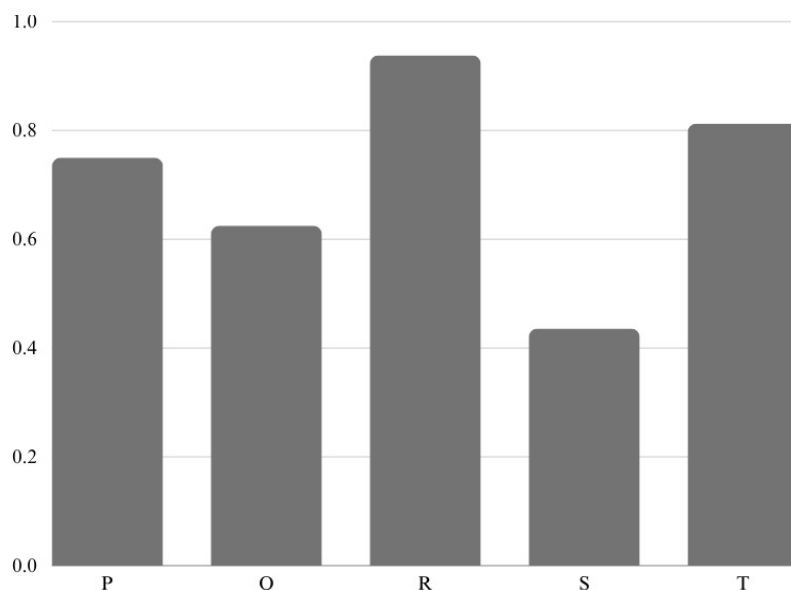
Van de geïnterviewde inwoners geloven er drie enigszins dat hun ideeën en inbreng een verschil kunnen maken in beslissingen die over de buurt worden genomen, één is neutraal en een ander is het hiermee oneens. Een meerderheid van de respondenten heeft het idee dat hun inbreng enige invloed kan hebben op buurt beslissingen, zo deelt een respondent “Ik denk sowieso dat de inbreng van de buurtbewoners aan sich he, ik geloof niet dat iedere inbreng ook kan worden aangepakt. Maar ik denk dat de ideeën van de buurt, de mensen die er daadwerkelijk wonen, dat dat zeker van toegevoegde waarde kan zijn” (interview respondent O, mei 2024). Toch is er ook een groep die twijfelt over de werkelijke impact van hun individuele bijdragen: “Ik weet niet wat er besloten wordt. Ik denk niet dat een individuele mening genoeg is. Misschien wel als collectieve buurt” (interview respondent P, mei 2024).

Er is een gemengde bekendheid en betrokkenheid bij het Groenblauw traject in Horstlanden-Veldkamp. Mensen voelen zich over het algemeen verbonden met hun buurt en zijn gemotiveerd om bij te dragen aan de verbetering ervan. Er is hoop dat het Groenblauw traject positieve veranderingen zal brengen, hoewel het vertrouwen in de gemeente gematigd is. Er is een redelijke mate van geloof in de impact van individuele inbreng, al zijn er ook twijfels. Twee van de vijf respondenten gaf aan bij één of meerdere participatie momenten aanwezig te zijn geweest. Op basis van de individuele scores (figuur 4) kan

worden geconcludeerd dat van de geïnterviewde inwoners in Horstlanden-Veldkamp drie betrokken waren en twee minder betrokken (bij een afkappunt van .7).

Figuur 4

Gemiddelde scores voor betrokkenheid van inwoners van Horstlanden-Veldkamp

5.5 Vergelijkende analyse

In dit onderdeel staat de onderlinge analyse van de trajecten centraal, op basis van de geïdentificeerde dimensies van participatie. Hierbij worden zowel de variaties als overeenkomsten onderzocht, met als doel inzicht te verwerven in verschillen in de benaderingen en een beter begrip te verkrijgen van de toegepaste vormen van participatie. Deze vergelijkende benadering beoogt niet alleen de afwijkingen tussen de trajecten te identificeren, maar ook inzicht te verschaffen in de factoren die mogelijk van invloed kunnen zijn geweest op de ervaren betrokkenheid van burgers.

5.5.1 Overeenkomsten en verschillen in participatiemogelijkheden

Breedte

Over het algemeen hadden alle projecten ongeveer dezelfde breedte, waarbij in principe alle inwoners van de betreffende buurt op de hoogte werden gesteld van de mogelijkheid om deel te nemen en om invloed uit te oefenen. De gemeente Enschede zette verschillende middelen in om inwoners op de hoogte te stellen, zoals nieuwsbrieven, fysieke en online vergaderingen, en het forum stemvanenschede.nl. Als resultaat heeft ieder huishouden in de betreffende buurten een brief in de post ontvangen, waarin zij werden uitgenodigd deel te nemen aan besprekingen en vergaderingen, of om op andere wijze hun

inspraak te delen. Ook heeft de gemeente gekozen om meerdere communicatie momenten te organiseren, zodat inwoners die op een bepaald moment niet in de gelegenheid waren om aanwezig te zijn, meerdere mogelijkheden hadden om hun stem te laten horen, zowel fysiek, online of schriftelijk. Het is belangrijk op te merken dat sommige inwoners er mogelijk voor kiezen om niet deel te nemen aan de geboden participatiemogelijkheden.

Intensiteit

De mate van inbreng die inwoners konden hebben, varieerde echter en hing af van de technische complexiteit van het project. In sommige gevallen was er meer ruimte voor inwoners om aanpassingen voor te stellen, zoals wanneer er bij een traject veel esthetische keuzes kwamen kijken. Zo was er in de Loudonlaan veel mogelijkheid voor inwoners om mee te beslissen over bijvoorbeeld de flora. In andere gevallen boden technische beperkingen minder ruimte om af te wijken van vooraf bepaalde plannen, bijvoorbeeld omdat regels rondom verkeersveiligheid gehandhaafd moesten worden. In alle gevallen organiseerde de gemeente participatie momenten, zoals bijeenkomsten, waar inwoners hun inbreng konden leveren. Verder was de frequentie van participatie momenten ook afhankelijk van de aard en omvang van een traject.

Invloed

In bijna alle trajecten was er sprake van advisering door inwoners, hoewel samenwerking slechts in een enkel geval voorkwam. Autorisatie blijkt zeldzaam en kwam bij geen van de genoemde trajecten voor. De gebruikelijke procedure van de gemeente bij dergelijke trajecten houdt in dat alle inwoners van de desbetreffende buurt op de hoogte worden gebracht van de geplande activiteiten, meestal via een brief. Inwoners werden dus bij elk traject op zijn minst geïnformeerd.

Timing

Inwoners werd bij alle trajecten voortijdig de mogelijkheid geboden om aan het proces deel te nemen, meestal vanaf de planningsfase. Een recente toevoeging aan het proces is een evaluatie na afloop, dit kwam in een enkel geval voor. In alle gevallen werden inwoners voor de aanvang van participatietrajecten of voorgenomen veranderingen in de buurt op de hoogte gebracht van de geplande gebeurtenissen en de rol die voor hen was voorzien. Over het algemeen worden bewoners gedurende alle fasen van het proces geïnformeerd en kunnen zij in de meeste gevallen gedurende verschillende fasen van het proces hun inbreng delen.

Doelen

De gemeente stelde dat de doelen van participatie zowel intrinsiek als instrumenteel zijn, gericht op het verbeteren van beleidsuitvoering en de inachtneming van de inbreng van inwoners. De doelen waren om de uitvoering van beleid zo praktisch en effectief mogelijk te maken door gebruik te maken van de kennis van inwoners over hun wijk, terwijl tegelijkertijd naar een grotere tevredenheid onder bewoners werd gestreefd, met betrekking tot het verloop van de besluitvorming en het uiteindelijke resultaat.

Over het algemeen waren de trajecten vergelijkbaar in termen van breedte en timing van de participatie, maar waren er variaties in intensiteit en invloed, die mede afhankelijk waren van de specifieke omstandigheden en de behoeften van de inwoners. De doelen waren voor alle trajecten hetzelfde.

5.5.2 Relatieve vergelijking van de trajecten

Op basis van de verstrekte informatie is het mogelijk om relatieve scores toe te wijzen aan de participatie van elk traject, op basis van de vijf dimensies: breedte, intensiteit, invloed, timing en doelen. De scores worden weergegeven op een schaal van 0 tot 1, waarbij 0 de laagste score is en 1 de hoogste score. Ieder van de dimensies telt gelijk mee aan de totaalscore. Cumulatieve waarden zijn toegekend aan zowel invloed als timing, waarbij de veronderstelling is dat diverse vormen van invloed en participatie op verschillende momenten bijdragen aan een verhoogd participatieniveau. Elke dimensie draagt evenredig bij aan de totaalscore, die de algehele mate van participatie voor een traject aangeeft en de vergelijking tussen trajecten faciliteert. Een overzicht van de scores van elk traject op de genoemde dimensies is te vinden in Tabel 2.

Tabel 2*Relatieve vergelijking van participatiemogelijkheden bij de verschillende trajecten*

	Schreurserve	Min. Loudonlaan	Glanerbrug	Horstlanden-Veldkamp
Breedte	.67	1	.33	.67
Intensiteit	.67	1	.67	.67
Invloed	.5	.75	.25	.5
Timing	.4	.6	.4	.4
Doelen	1	1	1	1
Totaalscore	3.23	4.35	2.65	3.24
Gemiddelde score	.65	.87	.53	0.65

Noot. Gebaseerd op informatie verstrekt door de gemeente Enschede (juni 2023).

Op basis van deze gegevens behaalt het traject aan de Loudonlaan de hoogste participatie score, terwijl Glanerbrug de laagste score heeft. Schreurserve en Horstlanden-Veldkamp vertonen vergelijkbare scores en bevinden zich in het midden van het spectrum. Wel is het belangrijk op te merken dat de scores relatief zijn en dat er mogelijk andere trajecten die niet zijn opgenomen in het onderzoek hogere of lagere scores zouden behalen op de beoordelingscriteria. Dit kan van invloed zijn op de scores van de trajecten die wel zijn opgenomen in dit onderzoek, omdat de scores zijn gebaseerd op de vergelijking tussen deze trajecten. Daarnaast zijn de scores gebaseerd op de beschikbare gegevens, zoals informatie over hoe contact op is genomen met inwoners, informatie over de hoeveelheid van keuzeruimte die inwoners werd geboden binnen de trajecten, hoeveel contactmomenten werden georganiseerd, op welke momenten binnen de tijdlijn van de trajecten deze momenten werden georganiseerd en uitspraken over de beoogde doelen van de participatie inspanningen, zoals verstrekt door de gemeente Enschede.

5.4.3 Overeenkomsten en verschillen in betrokkenheid

In dit onderdeel van de analyse worden de overeenkomsten en verschillen in betrokkenheid in de vier buurten geëvalueerd op basis van de vier dimensies: burgerlijke identiteit, hoop op verandering, vertrouwen in de overheid en politieke doeltreffendheid. Elke dimensie geeft inzicht in de ervaringen en betrokkenheid van inwoners bij het Groenblauw traject bij hen in de buurt.

Burgerlijke identiteit

Deze dimensie meet hoe sterk inwoners zich verbonden voelen met hun buurtgenoten en in hoeverre zij gemotiveerd zijn om bij te dragen aan het welzijn van hun buurt. In Schreurserve voelt een kleiner deel (twee vijfde) van de inwoners zich sterk verbonden, terwijl een groter deel (de overige drie) zich enigszins verbonden voelt. Glanerbrug scoort hoger met een meerderheid die zich sterk verbonden voelt (drie van de vijf) en actief bijdraagt aan de buurt. In Horstlanden-Veldkamp voelt een deel van de inwoners zich sterk verbonden (twee van de vijf), terwijl in de Minister Loudonlaan de meerderheid zich sterk verbonden voelt (drie van de vijf). Alle vier de buurten scoren redelijk hoog op burgerlijke identiteit, hoewel Schreurserve en Glanerbrug net boven de rest uitsteken.

Hoop op verandering

Deze dimensie betreft het vertrouwen in de positieve effecten van het Groenblauw traject. Schreurserve toont gemengde gevoelens met slechts een klein deel van de inwoners (één van de vijf) die sterk gelooft in de voordelen, terwijl Glanerbrug en Horstlanden-Veldkamp een meer optimistische houding hebben waar een groter deel (drie van de vijf) van de inwoners enigszins gelooft in de verbeteringen. De Minister Loudonlaan heeft het hoogste niveau van hoop, waar alle inwoners sterk geloven in de verbeteringen. Er zitten grote verschillen tussen de buurten op het gebied van hoop op verbetering: Schreurserve scoort overduidelijk het laagst op deze dimensie en de Minister Loudonlaan het hoogst.

Vertrouwen in de overheid

Met behulp van deze dimensie wordt beoogd het vertrouwen van inwoners in de gemeentelijke maatregelen te meten. In Schreurserve en Minister Loudonlaan heeft respectievelijk een deel van de inwoners (twee van de vijf) sterk vertrouwen. In Glanerbrug heeft slechts een kleiner deel (één inwoner) sterk vertrouwen, wat het laagst is, terwijl Horstlanden-Veldkamp een hoge neutraliteit toont (drie van de vijf). De Minister Loudonlaan en Schreurserve scoren hier het hoogst, met Horstlanden-Veldkamp als laagste en Glanerbrug in het midden.

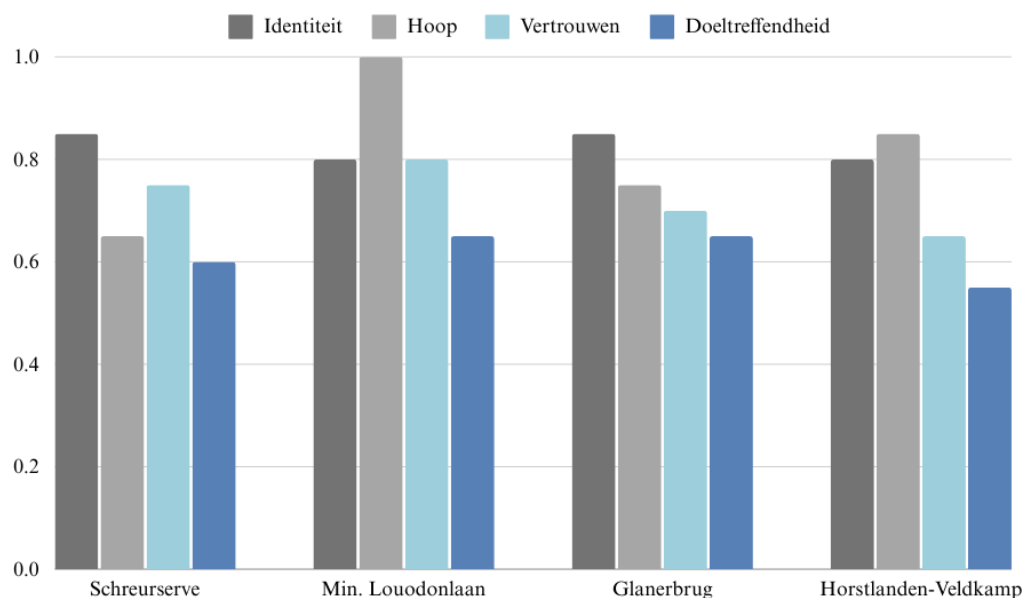
Politieke doeltreffendheid

Deze dimensie betreft percepties van inwoners over de impact van hun inbreng op beslissingen die over hun buurt worden gemaakt. In Schreurserve geloven drie van de vijf inwoners enigszins in de effectiviteit van hun input, net als in Horstlanden-Veldkamp. Glanerbrug en de Minister Loudonlaan tonen gemengde gevoelens: in Glanerbrug gelooft slechts één inwoner sterk in hun invloed en in de Minister Loudonlaan ook één persoon, hoewel hier het merendeel (drie van de vijf) neutraal is. Gemiddeld zijn er geen grote verschillen in politieke doeltreffendheid in de buurten, hoewel de Minister Loudonlaan en Glanerbrug net wat hoger scoren.

In het algemeen scoort de Minister Loudonlaan het hoogste op de meeste dimensies, met vooral sterke hoop op verandering en relatief meer vertrouwen in de gemeentelijke maatregelen. Schreurserve toont gemengde resultaten, maar scoort opvallend laag in hoop op verandering. In Glanerbrug bestaat een sterke burgerlijke identiteit, en wordt gemiddeld gescoord op de andere dimensies. Horstlanden-Veldkamp toont een sterke burgerlijke identiteit en veel hoop op verandering, maar behaalt lagere scores op vertrouwen in de overheid en politieke doeltreffendheid. De Minister Loudonlaan komt als buurt met de hoogste betrokkenheid naar voren ten opzichte van de andere buurten. Voor een visualisatie van de verschillende scores voor de dimensies van betrokkenheid per buurt, zie figuur 5.

Figuur 5

Visualisatie van scores per dimensie van betrokkenheid per buurt

Noot. Gebaseerd op de gegevens uit de relatieve vergelijking van betrokkenheid in de buurten (zie tabel 3).

5.5.2 Relatieve vergelijking van de betrokkenheid in de buurten

Om de verzamelde data te analyseren, zijn voor elke buurt de scores berekend voor de vier dimensies van betrokkenheid: burgerlijke identiteit, hoop op verandering, vertrouwen in de overheid en politieke doeltreffendheid. Deze scores zijn afgeleid van de mate van overeenstemming (zoals sterk eens, enigszins eens, neutraal) vermenigvuldigd met het aantal respondenten dat die mate van overeenstemming vertoonde. Vervolgens zijn deze scores per dimensie opgeteld om totaalscores te verkrijgen. De gemiddelde scores per buurt zijn berekend door deze totaalscores te delen door het aantal aspecten. Hierdoor wordt een gestandaardiseerde methode geboden om de betrokkenheid van elke buurt te meten en te vergelijken op basis van verschillende aspecten van betrokkenheid, waarbij elke dimensie evenveel gewicht heeft. Voor een overzicht van de scores van iedere buurt op de genoemde dimensies, raadpleeg Tabel 3.

Tabel 3*Relatieve vergelijking van betrokkenheid in buurten*

	Schreurserve	Loudonlaan	Glanerbrug	Horstlanden-Veldkamp
Burgerlijke identiteit	.85	.8	.85	.8
Hoop op verandering	.65	1	.75	.85
Vertrouwen in overheid	.75	.8	.7	.65
Politieke doeltreffendheid	.6	.65	.65	.55
Totale score	2.85	3.25	2.95	2.85
Gemiddelde score	.71	.81	.74	.71

Op basis van deze gegevens kunnen we concluderen dat in de Minister Loudonlaan de meeste betrokkenheid bestaat (.81), gevolgd door Glanerbrug (.74), en als laatste Horstlanden-Veldkamp en Schreurserve (beide .71) (zie tabel 3).

5.5.3 De relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid

Om een mogelijk verband tussen participatie en betrokkenheid te onderzoeken, kunnen de gemiddelde scores voor beide variabelen naast elkaar worden gezet (zie tabel 4). Hoewel er een tendens lijkt te zijn dat een hogere participatie score vaak samengaat met een hogere betrokkenheidsscore, zijn er uitzonderingen, zoals Glanerbrug, waar de betrokkenheid hoger is ondanks dat hier minder mogelijkheden voor participatie werden geboden (zie figuur 6). Dit wijst erop dat, terwijl participatie invloed kan hebben op betrokkenheid, andere factoren mogelijk ook een rol spelen. De verschillen in participatieniveau zijn niet erg groot, wat mogelijk kleinere variaties in betrokkenheid verklaart.

De Minister Loudonlaan heeft zowel de hoogste participatie score (.87) als de hoogste betrokkenheidsscore (.81). Dit geeft aan dat inwoners hier zowel veel mogelijkheden hebben om te participeren en zich sterk betrokken voelen bij hun buurt. Dit suggereert een positief verband tussen participatie en betrokkenheid in deze buurt.

Schreurserve en Horstlanden-Veldkamp hebben beide een participatie score van .65, en ook beide een betrokkenheid score van .71. Dit suggereert dat inwoners van beide buurten zich in vergelijkbare mate betrokken voelen bij hun buurt.

Glanerbrug heeft de laagste participatie score (.53), maar de betrokkenheidsscore (.74) is hoger dan die van Schreurserve en Horstlanden-Veldkamp. Dit kan betekenen dat, hoewel hier minder mogelijkheden tot participatie geboden worden, inwoners zich relatief betrokken voelen bij hun buurt. Deze discrepantie benadrukt dat geboden participatiemogelijkheden niet de enige factor is die betrokkenheid beïnvloedt.

De gegevens ondersteunen het idee dat een grote mogelijkheid tot participatie vaak samengaat met een hogere betrokkenheid, maar wijzen ook op uitzonderingen waar andere factoren mogelijk een rol spelen in de mate van betrokkenheid. Hoewel er in sommige buurten een verband lijkt te zijn, zoals in de Minister Loudonlaan, laat Glanerbrug zien dat betrokkenheid ook significant kan zijn wanneer er minder participatiemogelijkheden worden geboden. Dit impliceert dat verder onderzoek nodig is om beter inzicht te krijgen in andere factoren die de relatie tussen participatiemogelijkheden en betrokkenheid kunnen beïnvloeden.

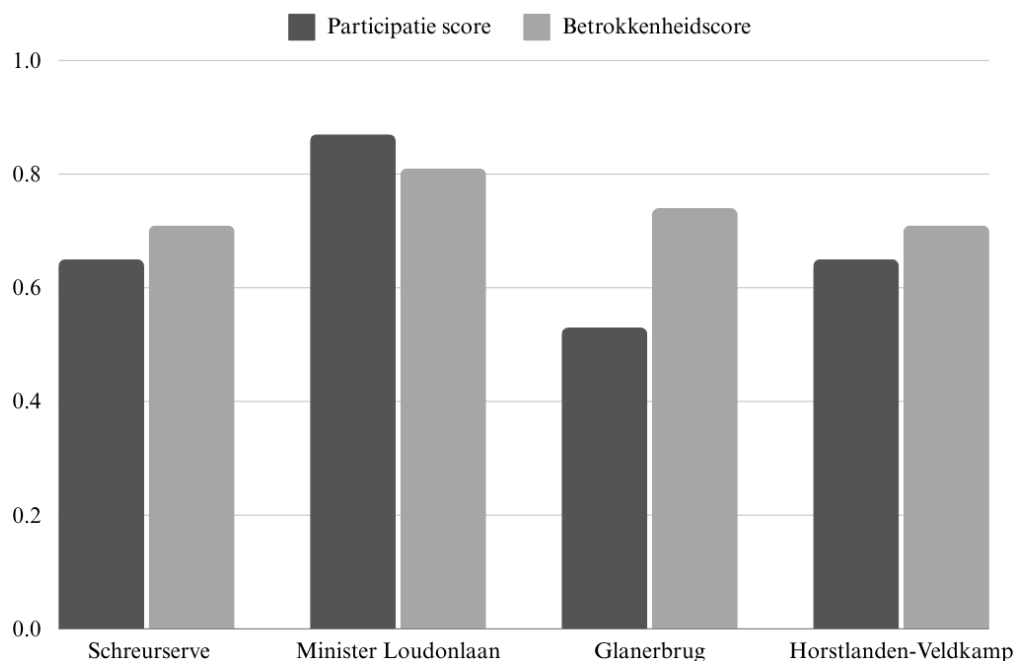
Tabel 4

Gemiddelde scores voor participatie en betrokkenheid per buurt

Buurt	Participatie score	Betrokkenheid score
Schreurserve	.65	.71
Minister Loudonlaan	.87	.81
Glanerbrug	.53	.74
Horstlanden-Veldkamp	.65	.71

Figuur 6

Gemiddelde scores voor participatie en betrokkenheid per buurt

Noot. Gebaseerd op de gegevens uit tabel 4.

5.4.4 Analyse van betrokkenheid scores van deelnemers en niet-deelnemers aan participatie momenten

Om te beoordelen of individuele deelname aan participatie momenten leidt tot hogere betrokkenheid scores onder inwoners, werd een vergelijking gemaakt tussen de betrokkenheid van respondenten die wel hebben deelgenomen en diegenen die niet hebben deelgenomen. Er werden dertien respondenten geïdentificeerd die wel hebben deelgenomen en zeven die niet hebben deelgenomen.

Voor beide groepen werden de antwoordopties omgezet naar numerieke waarden. Vervolgens werd voor elke respondent het gemiddelde van hun antwoorden berekend. De gemiddelde betrokkenheid score voor niet-deelnemers was .687, terwijl deze voor deelnemers .765 was. Dit kan suggereren dat deelname aan participatie momenten een positieve invloed heeft op de betrokkenheid van inwoners (zie tabel 5).

Tabel 5

Gemiddelde betrokkenheid scores van deelnemers en niet-deelnemers aan participatie momenten

Deelname	Gemiddelde Betrokkenheid score
Ja	.765
Nee	.687

6. Conclusies en discussie

Het doel van dit onderzoek was om het verband tussen lokale participatie-inspanningen en de betrokkenheid van inwoners te onderzoeken. Betrokkenheid werd hierbij geconceptualiseerd als een opzichzelfstaand begrip, met specifieke aandacht voor de percepties van burgers. Dit streven naar begrip van betrokkenheid vond plaats binnen het kader van participatie-inspanningen bij ingrepen in de leefomgeving, in de vorm van de Groenblauw trajecten in Enschede. Benaderingen van participatie bij klimaatadaptatie-initiatieven in vier buurten werden onderzocht om te bepalen of een toename van participatiemogelijkheden leidt tot een grotere betrokkenheid onder burgers. Een kader werd ontwikkeld om de betrokkenheid van inwoners te onderzoeken, om zo een verkenning te maken van de emotionele en attitudinale aspecten van betrokkenheid. Vier dimensies van betrokkenheid werden geïdentificeerd, waaronder verbondenheid met de lokale gemeenschap, geloof in positieve maatschappelijke verandering, vertrouwen in de overheid en perceptie van individuele politieke invloed. Dit kader bood inzicht in de ervaringen van burgers die betrokkenheid vormen

De centrale onderzoeksvraag luidde: "In hoeverre leidt een toename van participatiemogelijkheden tot een vergrote betrokkenheid onder burgers in Enschede?" Om deze vraag te beantwoorden, werden de volgende subvragen opgesteld: "Wat zijn de participatiemogelijkheden bij de diverse Groenblauw trajecten die in de gemeente Enschede worden aangeboden?", "Hoe betrokken zijn burgers in verschillende Enschedese buurten?" en "Is er een relatie tussen de geboden participatiemogelijkheden en de betrokkenheid van burgers bij de Groenblauw trajecten in de verschillende Enschedese buurten?"

Uit het onderzoek bleek dat de participatiemogelijkheden variëren binnen de verschillende Groenblauw trajecten in Enschede. In de Minister Loudonlaan hadden inwoners de meeste participatiemogelijkheden, en deze buurt toonde dan ook de hoogste betrokkenheid. Schreurserve en Horstlanden-Veldkamp vertoonden dezelfde participatie scores en dezelfde mate van betrokkenheid. Hoewel grotere mogelijkheden voor participatie vaak samengaan met grotere betrokkenheid, laat Glanerbrug zien dat ondanks de relatief kleine participatiemogelijkheden, de betrokkenheid nog steeds hoog kan zijn. Dit suggereert dat andere factoren ook een rol spelen.

De bevindingen van dit onderzoek hebben een aantal implicaties voor zowel beleid als theorie. Het benadrukt het belang voor beleidsmakers om te erkennen dat verschillende buurten verschillende behoeften en mogelijkheden hebben voor participatie. Dit betekent dat participatieprogramma's op maat gemaakt moeten worden om effectief te zijn. Theoretisch ondersteunt deze bevinding de theorie dat contextuele factoren van invloed zijn op de effectiviteit van participatie-initiatieven, wat uitgebreide kennis van de specifieke kenmerken van buurten vereist.

Het onderzoek streeft er ook naar aan te tonen dat emotionele en perceptuele factoren inherent zijn aan betrokkenheid, en benadrukt dat programma's niet alleen gericht moeten zijn op het aanbieden van participatiemogelijkheden, maar ook op het verbeteren van de percepties en emotionele ervaringen

van burgers. Dit kan betekenen dat er meer aandacht moet worden besteed aan het opbouwen van vertrouwen in de overheid en het versterken van de politieke doeltreffendheid van gemeenschappen. Theoretisch gezien benadrukken deze bevindingen de multidimensionaliteit van betrokkenheid en suggereren ze dat modellen moeten worden uitgebreid om rekening te houden met emotionele en perceptuele dimensies.

Het antwoord op de centrale onderzoeksvraag, dat een toename van participatiemogelijkheden lijken te leiden tot een vergrote betrokkenheid onder burgers in Enschede, impliceert dat het vergroten van participatiemogelijkheden een effectieve manier is om burgerbetrokkenheid te vergroten, hoewel dit gepaard moet gaan met maatregelen die contextuele variabelen adresseren. Theoretisch bevestigen de resultaten dat participatie ingebed moet zijn in een breder sociaal en psychologisch kader, wat wijst op de noodzaak van een geïntegreerde benadering.

Dit onderzoek had enkele beperkingen, zoals het beperkte aantal respondenten, geografische spreiding en de duur van de onderzoeksperiode, die de generaliseerbaarheid van de resultaten kunnen beïnvloeden. Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op diverse buurten en de langetermijneffecten van participatie-initiatieven om een volledig beeld te krijgen.

Toekomstig onderzoek zou zich moeten richten op het identificeren van andere factoren die betrokkenheid beïnvloeden en het ontwikkelen en testen van interventies om betrokkenheid te bevorderen. Langdurige monitoring van participatie-inspanningen en betrokkenheid van burgers is cruciaal om de langetermijneffecten en duurzaamheid van participatie-initiatieven te evalueren.

In conclusie, dit onderzoek geeft inzicht in de diverse dimensies van betrokkenheid en de rol van participatiemogelijkheden bij het vergroten van betrokkenheid. Het schijnt licht op de complexiteit van de betrokkenheid van inwoners en benadrukt de emotionele en attitudinale aspecten, zoals verbondenheid met de buurt en vertrouwen in de overheid. De bevindingen van dit onderzoek kunnen helpen bij de verdere ontwikkeling van participatie theorieën door een beter begrip te bieden van de variabiliteit van participatiemogelijkheden en hun invloed op betrokkenheid. Het benadrukt tevens de noodzaak van een holistische benadering bij het ontwerpen van participatie inspanningen die zowel praktische als de emotionele aspecten van betrokkenheid in acht nemen. Tenslotte biedt het een aantal concrete aanbevelingen die beleidsmakers kunnen integreren in hun aanpak van participatie-inspanningen om de betrokkenheid onder inwoners te versterken (te vinden in het volgende hoofdstuk).

7. Aanbevelingen

Hier volgen een aantal aanbevelingen die mogelijk betrokkenheid kunnen bevorderen, op basis van de input van inwoners van verschillende buurten in Enschede (mei 2024).

1. Belang van communicatie

Het is essentieel om de buurtbewoners te informeren over de voortgang van projecten, ook in het geval van vertragingen. Dit vergroot de transparantie en versterkt het vertrouwen van de gemeenschap in het proces.

2. Prioritering van problemen

Het is raadzaam om prioriteit te geven aan de aanpak van de meest urgente problemen, zoals wateroverlast, om directe impact te hebben op de levenskwaliteit van de inwoners.

3. Leeftijdsdiversiteit in de buurt

Het streven naar een buurt die aantrekkelijk is voor mensen van alle leeftijden kan sociale cohesie en inclusiviteit verbeteren.

4. Duidelijkheid in Kaders

Het is van belang om duidelijkheid te verschaffen over de gestelde kaders en alleen participatie toe te staan daar waar het daadwerkelijk impact kan hebben, om verwarring te voorkomen en effectieve bijdragen te bevorderen.

5. Maatwerk voor verschillende buurten

Differentieer aanpakken per buurt, rekening houdend met specifieke kenmerken en behoeften, zoals verschillen tussen koop- en huurwoningen en de staat van oudere huizen.

6. Stimulering van individueel initiatief

Moedig individueel initiatief aan, zoals het vergroenen van tuinen, met bijzondere aandacht voor buurten met lagere inkomens, om de betrokkenheid van bewoners te vergroten.

7. Samenwerking met Scholen

Overweeg samenwerkingen met scholen om schoolpleinen te vergroenen, wat niet alleen de buurt verbetert maar ook bijdraagt aan een groenere omgeving voor kinderen.

8. Positieve waardering voor bijeenkomsten

De positieve ontvangst van buurtbijeenkomsten benadrukt het belang van dergelijke initiatieven voor het bevorderen van betrokkenheid en participatie.

Literatuurlijst

- Adler, R., & Goggin, J. (2005). What do we mean by “Civic engagement”? *Journal of Transformative Education*, 3(3), 236–253. <https://doi.org/10.1177/1541344605276792>
- Aldrich, J. H., & Freeze, M. (2011). Political participation, polarization, and public opinion. *Facing the Challenge of Democracy: Explorations in the Analysis of Public Opinion and Political Participation*, 185.
- Appiah, N. K. (2015). Citizen Participation in Land-Use Decision Making. American Society For Public Administration. <https://patimes.org/citizen-participation-land-use-decision-making/>
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216–224. <https://doi.org/10.1080/01944366908977225>
- Atkins, R., & Hart, D. (2003). Neighborhoods, Adults, and the Development of Civic Identity in Urban Youth. *Applied Developmental Science*, 7(3), 156–164. https://doi.org/10.1207/s1532480xads0703_6
- Arvanitidis, P. (2017). The concept and determinants of civic engagement. *Human Affairs*, 27(3), 252–272. <https://doi.org/10.1515/humaff-2017-0022>
- Bartoletti, R., & Faccioli, F. (2016). Public engagement, local policies, and citizens’ participation: An Italian case study of Civic collaboration. *Social media and society*, 2(3), 205630511666218. <https://doi.org/10.1177/2056305116662187>
- Berger, B. (2009). Political Theory, Political Science and the End of Civic Engagement. *Perspectives On Politics*, 7(2), 335–350. <https://doi.org/10.1017/s153759270909080x>
- Berner, M., Amos, J. M., & Morse, R. S. (2011). What constitutes effective citizen participation in local government? Views from city stakeholders. *Public Administration Quarterly*, 35(1), 128. <https://www.questia.com/library/journal/1G1-250033507/what-constitutes-effective-citizen-participation-in>

- Bidwell, D., & Schweizer, P. (2020). Public values and goals for public participation. *Environmental Policy and Governance*, 31(4), 257–269. <https://doi.org/10.1002/eet.1913>
- Blokland, T. (2002). Weergave van Stand van zaken. Waarom de populariteit van Putnam zorgwekkend is. Een bespreking van Robert Putnam's benadering van sociaal kapitaal. <https://ugp.rug.nl/beleidmaatschappij/article/view/27271/24697>
- Buijs, A., Mattijssen, T., Smits, M., & Van Dam, R. (2019). Burgers voor Natuur Hoe burgers bijdragen aan een transitie naar een natuurinclusieve samenleving (Door Universiteit Wageningen). <https://edepot.wur.nl/511038>
- Chang, D., & Meng, T. (2022). Magnetic effect of government responsiveness on public participation: An empirical analysis based on the Provincial Leadership Message Board in China. *Chinese public administration review* =, 14(2), 94–106. <https://doi.org/10.1177/15396754221137637>
- Chirenje, L. I., Giliba, R. A., & Musamba, E. B. (2013). Local communities' participation in decision-making processes through planning and budgeting in African countries. *China Population, Resources and Environment*, 11(1), 10–16. <https://doi.org/10.1080/10042857.2013.777198>
- Cohen-Chen, S., & Van Zomeren, M. (2018). Yes we can? Group efficacy beliefs predict collective action, but only when hope is high. *Journal of Experimental Social Psychology*, 77, 50–59. <https://doi.org/10.1016/j.jesp.2018.03.016>
- Cohen, J. (2005). DELIBERATION AND DEMOCRATIC LEGITIMACY. <https://www.semanticscholar.org/paper/DELIBERATION-AND-DEMOCRATIC-LEGITIMACY-Cohen/592fad7eb9d3a1a83115b0e0f938126ba880fd8b>
- Conover, P. J. (1995). Citizen Identities and conceptions of the self*. *Journal of Political Philosophy*, 3(2), 133–165. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9760.1995.tb00032.x>

- Dennison, J. (2023). Emotions: functions and significance for attitudes, behaviour, and communication. *Migration Studies*. <https://doi.org/10.1093/migration/mnad018>
- Dietz, T., & Stern, P. C. (2008). Public participation in environmental assessment and decision making. In *National Academies Press eBooks*. <https://doi.org/10.17226/12434>
- Effective public Participation — Why it matters* | UNECE. (2016, 25 februari). <https://unece.org/environment/news/effective-public-participation-why-it-matters#:~:text=The%20Task%20Force%20reiterated%20that%20the%20proper%20identification,open%20were%20essential%20preconditions%20for%20effective%20public%20participation.>
- Durlauf, S. N. (2002). Bowling Alone: a review essay. *Journal Of Economic Behavior And Organization*, 47(3), 259–273. [https://doi.org/10.1016/s0167-2681\(01\)00210-4](https://doi.org/10.1016/s0167-2681(01)00210-4)
- Ekman, J., & Amnå, E. (2012). Political participation and civic engagement: towards a new typology. *Human Affairs*, 22(3), 283–300. <https://doi.org/10.2478/s13374-012-0024-1>
- Ernst, A. (2019). How participation influences the perception of fairness, efficiency and effectiveness in environmental governance: an empirical analysis. *Journal of Environmental Management*, 238, 368–381. <https://doi.org/10.1016/j.jenvman.2019.03.020>
- Gaventa, J., & Barrett, G. (2012). Mapping the outcomes of citizen engagement. *World Development*, 40(12), 2399–2410. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2012.05.014>
- Gemeente Enschede. (z.d.). Groenambitieplan Enschede 2050: Enschede als een groot groen park, met ruimte voor mens, plant en dier. https://groenblauwenschede.ireporting.nl/FbContent.ashx/pub_1004/downloads/v220131182637/GroenambitieplanEnschede2050.pdf
- Gemeente Enschede. (z.d.-a). GroenBlauw Schreurserve. Geraadpleegd op 24 september 2023, van <https://www.enschede.nl/groenblauw-schreurserve>
- Gemeente Enschede. (z.d.-b). GroenBlauw Tweekelerveld. Geraadpleegd op 24 september 2023, van <https://groenblauwenschede.nl/professionals/projecten/groenblauw-tweekelerveld/>

- Gemeente Enschede. (z.d.-c). GroenBlauw Glanerbrug. Geraadpleegd op 24 september 2023, van <https://www.enschede.nl/groenblauw-glanerbrug>
- Gemeente Enschede. (z.d.-d). GroenBlauw Horstlanden-Veldkamp. Geraadpleegd op 24 september 2023, van <https://www.enschede.nl/groenblauw-horstlanden-veldkamp>
- Habermas, J. (1996). *Between Facts and Norms*. In The MIT Press eBooks. <https://doi.org/10.7551/mitpress/1564.001.0001>
- Hart, D., Richardson, C., & Wilkenfeld, B. (2011). Civic identity. In *Springer eBooks* (pp. 771–787). https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7988-9_32
- Huttunen, S., Ojanen, M., Ott, A., & Saarikoski, H. (2022). What about citizens? A Literature Review of Citizen Engagement in Sustainability Transitions research. *Energy Research & Social Science*, *91*, 102714. <https://doi.org/10.1016/j.erss.2022.102714>
- OECD (2020), *Innovative Citizen Participation and New Democratic Institutions: Catching the Deliberative Wave*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/339306da-en>.
- OECD (2021), “Internal and external political efficacy”, in *Government at a Glance 2021*, OECD Publishing, Paris. <https://doi.org/10.1787/b6d836a0-en>
- OECD. (z.d.). *Trust in Government*. oecd.org. Geraadpleegd op 3 maart 2024, van <https://www.oecd.org/governance/trust-in-government/>
- Kang, M. (2014). Understanding public engagement: conceptualizing and measuring its influence on supportive behavioral intentions. *Journal of Public Relations Research*, *26*(5), 399–416. <https://doi.org/10.1080/1062726x.2014.956107>
- Kennedy, K. J. (2021). Forms of civic engagement and the implications for education and development. In *Springer briefs in education* (pp. 9–23). https://doi.org/10.1007/978-981-16-7495-2_2
- Lukensmeyer, C., & Torres, L. (2006). *Public Deliberation.* IBM Center for the Business of Government (2006). IBM Center for the Business of Government.

[https://citeseerx.ist.psu.edu/document?](https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=dd12a57ff7f684f2087f66aba286bd1db4ecd052)

[repid=rep1&type=pdf&doi=dd12a57ff7f684f2087f66aba286bd1db4ecd052](https://citeseerx.ist.psu.edu/document?repid=rep1&type=pdf&doi=dd12a57ff7f684f2087f66aba286bd1db4ecd052)

Michels, A., & De Graaf, L. (2017). Examining Citizen Participation: Local Participatory Policymaking and Democracy Revisited. *Local Government Studies*, 43(6), 875–881.

<https://doi.org/10.1080/03003930.2017.1365712>

Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 14 februari). Versterking van de democratische rechtsorde. Regering | Rijksoverheid.nl. <https://www.rijksoverheid.nl/regering/coalitieakkoord-omzien-naar-elkaar-vooruitkijken-naar-de-toekomst/1.-democratische-rechtsorde/versterking-van-de-democratische-rechtsorde>

Mititelu, C. (2019). Citizen Participation: Rationales and approaches. In *Springer eBooks* (pp. 1–13). https://doi.org/10.1007/978-3-319-31816-5_3635-1

Morrison, P. (2016). Pride and the city. *Region*, 3(2), 103.

<https://doi.org/10.18335/region.v3i2.130>

Nabatchi, T., & Amsler, L. B. (2014). Direct public engagement in local government. *The American Review of Public Administration*, 44(4_suppl), 63S-88S.

<https://doi.org/10.1177/0275074013519702>

Omgevingsweb. (2023, 18 juli). *De Omgevingswet: dit verandert er - Omgevingsweb*.

<https://www.omgevingsweb.nl/nieuws/de-omgevingswet-dit-verandert-er/>

Papandreou, G. & Committee on Political Affairs and Democracy. (2021). *More participatory democracy to tackle climate change* (Doc. 15048). <https://pace.coe.int/en/files/29354/pdf>

Poder, T. G. (2009). What is Really Social Capital? A Critical Review on JSTOR. www.jstor.org.

<https://www.jstor.org/stable/41485720>

Pradhan, S. (2023, 30 september). Tackling the crisis of citizen trust in governance: the World Bank Group imperative. *World Bank Blogs*. <https://blogs.worldbank.org/governance/tackling-crisis-citizen-trust-governance-world-bank-group-imperative#:~:text=First%2C%20trust%20in>

%20competence%20is%20built%20when%20governments,government%20approaches%20can
%20help%20build%20responsive%20values-based%20governance.

Pretty, J. N. (1995). The many interpretations of participation. *ResearchGate*.

https://www.researchgate.net/publication/291890545_The_many_interpretations_of_participation#fullTextFileContent

Renn, O., Webler, T., Rakel, H., Dienel, P. C., & Johnson, B. B. (1993). Public participation in decision making: a three-step procedure. *Policy Sciences*, 26(3), 189–214.

<https://doi.org/10.1007/bf00999716>

Richards, C., Carter, C., & Sherlock, K. (2004). *Practical approaches to participation*. Aberdeen: Macaulay Institute. [https://www.researchgate.net/profile/Kirsty-Blackstock/publication/255653601_Practical_Approaches_to_Participation/links/0f317537a2846a8e10000000/Practical-](https://www.researchgate.net/profile/Kirsty-Blackstock/publication/255653601_Practical_Approaches_to_Participation/links/0f317537a2846a8e10000000/Practical-Approaches-to-Participation.pdf)

[Approaches-to-Participation.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Kirsty-Blackstock/publication/255653601_Practical_Approaches_to_Participation/links/0f317537a2846a8e10000000/Practical-Approaches-to-Participation.pdf)

Rosa, A., Kimpeler, S., Schirrmeister, E., & Warnke, P. (2021). Participatory foresight and reflexive innovation: setting policy goals and developing strategies in a bottom-up, mission-oriented, sustainable way. *European Journal of Futures Research*, 9(1).

<https://doi.org/10.1186/s40309-021-00171-6>

Rowe, G., & Frewer, L. J. (2000). Public Participation Methods: a framework for evaluation. *Science, Technology, & Human Values*, 25(1), 3–29.

<https://doi.org/10.1177/016224390002500101>

Royal HaskoningDHV & Gemeente Enschede. (z.d.). Water- en Klimaatadaptatieplan Gemeente Enschede 2022-2026: Verder bouwen aan een groen-blauw Enschede. Geraadpleegd op 28 maart 2024, van <https://groenblauwenschede.ireporting.nl/hoofdrapport-gap/samenvatting-in-beeld-en-woord/>

Saylam, A., Karkin, N., & Kocaoğlu, B. U. (2022). Higher public officials on direct citizen participation in Turkey. In *IGI Global eBooks* (pp. 1307–1329). <https://doi.org/10.4018/978-1-6684-3706-3.ch071>

Schiavo, R. (2021). What is true community engagement and why it matters (now more than ever). *Journal of communication in healthcare*, *14*(2), 91–92.

<https://doi.org/10.1080/17538068.2021.1935569>

The case for public participation in sustainability transitions. (n.d.). European Environment Agency. <https://www.eea.europa.eu/publications/the-case-for-public-participation>

Uebelherr, J. M., Hondula, D. M., & Johnston, E. (2016). Using Participatory Modeling to Enable Local Innovation Through Complexity Governance. In *Economic complexity and evolution* (pp. 215–236).

https://www.researchgate.net/profile/Giuseppe-Zollo/publication/308760650_Regional_Innovation_Systems_An_Agent-Based_Laboratory_for_Policy_Advice/links/59f75996458515547c24c1f9/Regional-Innovation-Systems-An-Agent-Based-Laboratory-for-Policy-Advice.pdf#page=215

Virani, A. (2019). Notions of policy effectiveness and implications for policy design: Insights from public-private partnerships in India. *Policy design and practice*, *2*(2), 198–214.

<https://doi.org/10.1080/25741292.2019.1607812>

Wang, Y., & Lu, X. (2021). Civic duty. In *Springer eBooks* (pp. 1093–1095).

https://doi.org/10.1007/978-3-319-19650-3_1085

Ware, N. C., Hopper, K., Tugenberg, T., Dickey, B., & Fisher, D. B. (2007). Connectedness and Citizenship: Redefining Social Integration. *Psychiatric Services*, *58*(4), 469–474.

<https://doi.org/10.1176/ps.2007.58.4.469>

Webler, T., Tuler, S., & Krueger, R. F. (2001). What is a good public participation process? Five perspectives from the public. *Environmental Management*, 27(3), 435–450.

<https://doi.org/10.1007/s002670010160>

Appendix

Lijst van stellingen voor interviews

Controlevragen:

1. Bent u op de hoogte van het Groenblauw traject (voeg in de betreffende buurt)?
2. Wat weet u hierover?
3. Hoe bent u hier over te weten gekomen?
4. Hoe bent u betrokken geweest bij het proces?

Stellingen:

1. Identiteit:

"Ik voel me verbonden met de normen en waarden van mijn buurtgenoten en ik wil graag bijdragen aan positieve veranderingen in mijn buurt."

- Sterk mee eens
- Enigszins mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Sterk oneens

"Kunt u dit toelichten?"

2. Hoop op verandering:

"Ik denk dat de Groenblauw trajecten kunnen helpen om mijn buurt te verbeteren."

- Sterk mee eens
- Enigszins mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Sterk oneens

"Kunt u dit toelichten?"

3. Vertrouwen in de overheid:

“Ik geloof dat de gemeente de juiste maatregelen neemt om de Groenblauw trajecten succesvol uit te voeren in mijn buurt.”

- Sterk mee eens
- Enigszins mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Sterk oneens

“Kunt u dit toelichten?”

4. Politieke doeltreffendheid:

“Ik denk dat mijn ideeën en inbreng een verschil kunnen maken in de beslissingen over Groenblauw trajecten in mijn buurt.”

- Sterk mee eens
- Enigszins mee eens
- Neutraal
- Oneens
- Sterk oneens

“Kunt u dit toelichten?”

Ruimte voor opmerkingen:

“Hoe vond u dat de samenwerking met de gemeente bij de Groenblauw trajecten ging en wilt u hier nog iets over kwijt?”